

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS

RUSYA'NIN KÜLTÜREL DİPLOMASİ
ÇALIŞMALARI: CASTELL'IN KÜLTÜREL NOD
KAVRAMI ÜZERİNDEN RUSYA'NIN
KÜLTÜREL DİPLOMASİ UYGULAMALARI VE
RUSSKIY MIR ÖRNEĞİ

Hakan David ARODİRİK

2501150447

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr., Veli POLAT

İSTANBUL – 2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : HAKAN DAVID ARODIRIK Numarası : 2501150447
Anabilim Dalı / Anasat Dalı / Programı : HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM/KURUMSAL İLETİŞİM/YÜKSEK LİSANS Danışmanı : DOÇ. DR. VELİ POLAT
Tez Savunma Tarihi : 13.06.2019 Saati : 14.00
Tez Başlığı : RUSYA'NIN KÜLTÜREL DIPLOMASI ÇALIŞMALARI: CASTELL'İN KÜLTÜREL NOD KAVRAMI ÜZERİNDEN RUSYA'NIN KÜLTÜREL DIPLOMASI UYGULAMALARI VE RUSSKIY MIR ÖRNEĞİ

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRI ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. RENGİN İSKEÇE		
2- DOÇ. DR. VELİ POLAT		KABUL
3- DR. ÖGR. ÜYESİ ŞÜKRAN PAKKAN		Kabul

YEDEK JÜRI ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. MUKADDER ÇAKIR		
2- PROF. DR. SEVİMECE KARADOĞAN DORUK		KABUL

ÖZ

RUSYA'NIN KÜLTÜREL DİPLOMASİ ÇALIŞMALARI: CASTELL'IN KÜLTÜREL NOD KAVRAMI ÜZERİNDEN RUSYA'NIN KÜLTÜREL DİPLOMASİ UYGULAMALARI VE RUSSKIY MIR ÖRNEĞİ

Hakan David ARODİRİK

Yumuşak güç ve kamu diplomasisi gibi kavramların sürekli gündemde olduğu ve ülkelerin bu alanlara ciddi yatırımlar yaptığı günümüzde kavramlar ilk ortaya çıktıkları haliyle karşılıklı bağımsızlık ve paylaşım üzerinden tanımlanmaktadır. Tezde uluslararası ticaret verileri, nüfus araştırmaları, uluslararası banka havalesi verileri, Rusya'nın yurtdışında açtığı Rusya merkezlerinin dağılımını ve uluslararası kamuoyu araştırmalarında Rusya algısı üzerine yapılan anketlere dayanılarak Rusya özelinde liberal ön koşullar sorgulanmıştır.

Otoriter devletlerin ortaya koydukları ve gizlemedikleri çıkarları doğrultusunda yaptıkları kültürel diplomasi çalışmaları, hedef ülkelerdeki tutum değişiklikleri ya da soyut yumuşak güç endeksleri üzerinden değil, ortaya zaten konmuş amaçlar üzerinden sorgulanmalıdır. Bu amaçla çok tartışılan ağ toplumu üzerinden Castell'in ortaya koyduğu kültürel nodlar kavramı ve fiziksel varlığın önemli olduğu iletişime dayalı kültürel diplomasi ve ağ oluşturma çalışmaları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yumuşak güç, Kültürel diplomasi, Russkiy Mir, Kamu diplomasisi, Ağ Toplumu, Kültürel nodlar

ABSTRACT

CULTURAL DIPLOMACY OF RUSSIA: THROUGH THE CONCEPT OF CASTELL'S CULTURAL NODES RUSSIAN CULTURAL DIPLOMACY AND RUSSKIY MIR EXAMPLE

Hakan David ARODİRİK

The terms such as soft power and public diplomacy are never short on attention. There are serious investments on this area by countries still the concepts are still only debated on the basic premise of mutual interdependency and sharing of cultural values. On this thesis the liberal premises are examined using the international trade data, census studies, the remittance data by the World Bank, the distribution of Russia Center opened on several countries on Russia's behalf and international public opinion researches on the perception of Russia.

Authoritarian countries are fairly open and apologetic about their interests. The cultural diplomacy practices by the authoritarian countries should not be judged by the abstract soft power indexes and the public opinion changes on the target countries, instead it would be better to examine those practice by the already exposed interests of the source countries. For this reason, through the critically acclaimed concept of the network society, it would be better to debate the practices with the help of the Castell's concept of cultural nodes. The thesis examined the physical existence and creation of cultural nodes in the target countries for the purpose of formation of cultural nodes rather than using digital technologies.

Keywords: Soft power, Cultural diplomacy, Russkiy Mir, Public Diplomacy, Cultural nodes, Network society

ÖNSÖZ

Kamu diplomasisi ve yumuşak güç kavramları lisans dönemimden beri ilgimi çekmektedir. Özellikle otoriter devletlerin demokratik devletler üzerinde uyguladıkları kamu diplomaları ve kamu diplomasisinin en önemli araçlarından biri olan kültürel diplomasi çalışmalarını incelemek benim için her zaman heyecan verici olmuştur.

Bu çalışmamda, uygulanan kültürel diplomasi çalışmalarının oldukça soyut olan yumuşak güç endekslerinde daha üst seviyelere çıkmak, liberal uluslararası ilişkiler teorilerine uygun olarak karşılıklı bağımlılık yaratarak barışa katkı sağlamak dışında çok daha realist amaçlar için kullanılabileceğine dair bir tez ortaya koymaya çalıştım.

Rusya kültürel diplomasi örneğini kullanarak, Rusya gibi otoriter bir devletin yurttaşlık politikaları ve yakın çevresinde korumaya ve geliştirmeye çalıştığı etki alanını dikkate alarak, yakın çevresi dışında uygulamaya koyduğu kültürel diplomasi hamleleriyle aslında küresel bir barış platformuna katkı yapmaktan çok daha dar hedefler doğrultusunda ekonomik gücünü arttırmak ve yaşanabilecek uluslararası anlaşmazlıklarda kendine destek olabilecek bir diasporayı konsolide etmeyi amaçladığını göstermeye çalıştım.

Bu çalışmamın ortaya çıkmasında olağanüstü katkılar veren ve bana sürekli destek olan hocam ve tez danışmanım Veli Polat'a özellikle teşekkür etmek istiyorum.

Tezimi çok sevgili eşim Ayçin İplikçi'ye adıyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
TABLolar LİSTESİ	v
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vi
GİRİŞ	1
1. KÜLTÜREL DİPLOMASİ	3
1.1. Kültürel Diplomasi Kavramı	3
1.2. Yumuşak Güç	5
1.3. Kamu Diplomasisi Kavramı	8
1.4. Kültürel Diplomasinin gelişimi	11
1.4.1. Erken Kültürel Diplomasisi	12
1.4.2. Uygulamalı Kültürel Diplomasi	12
1.4.3. Kültürel Diplomasi Araçları	12
1.5. Rusya'nın Kültürel Diplomasisi	16
1.5.1. Ara Dönemler	18
1.5.2. Sovyetlerin Çöküşü Sonrası Federal Rusya.....	20
1.5.3. Putin Dönemi	21
1.5.4. Diğer Rus Kültürel Diplomasi Araçları.....	22
2. KÜLTÜREL NODLAR VE RUSSKİY MİR	26
2.1. Rus Kamu Diplomasisi Reformu.....	26
2.2. Russkiy Mir	28
2.3. Castell'in Kültürel Nodlar Teorisi.....	29
2.3.1. Ağ Toplumu.....	31
2.4. Dünya Kamuoyunda Rusya İmajı	33
2.4.1. Rus Dış Ticareti ve Rus Diasporası	36
2.5. Metodoloji	36

2.5.1. Hipotez.....	38
3. ANALİZ	39
3.1. Amerika Birleşik Devletleri	39
3.2. Almanya	40
3.3. İsrail.....	41
3.4. Kanada.....	42
3.5. Fransa	43
3.6. Genel Analiz.....	45
SONUÇ	50
KAYNAKÇA	51
EKLER	59

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo1.1 :.....	6
-----------------	---

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1 :.....	29
Şekil 2.2 :.....	34
Şekil 2.3 :.....	35
Şekil 3.1 :.....	40
Şekil 3.2 :.....	41
Şekil 3.3 :.....	42
Şekil 3.4 :.....	43
Şekil 3.5 :.....	44
Şekil 3.6 :.....	45
Şekil 3.7 :.....	46
Şekil 3.8 :.....	47
Şekil 3.9 :.....	47
Şekil 3.10 :.....	48
Şekil 3.11:.....	49

GİRİŞ

Rusya Federasyonu, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından yumuşak g alanında uzun süreli bir gerileme dönemine girmiştir. Genel kanının tek kutuplu dünyanın başladığı ve süper gler arası çekişmelerin son bulduğunun kanıksandığı bir süreçten sonra dünya yeniden devletlerarası çekişmenin küresel ölçekte yaşandığı, sınırların değiştiği ve ittifakların tekrar şekillenmeye başladığı bir döneme girildi.

Rusya sosyalist tecrübesinin ardından kendine yeni bir bakış açısı ve yol bulmalıydı. Bu amaçla arlık Rusya'sından kalma kurumlar da dahil olmak üzere kullanabileceği tüm kültürel sermayesini kullanması gerekiyordu. Ekonomik olarak kendine rakip gördüğü devletlerle yaşışamayacağı kesin olan Rusya ulaşılabilir hedefler seçmek zorunda kaldı.

Küresel hedeflerinden en azından şimdilik vazgeçmiş gözükse de yakın çevresi ve etki alanını koruyabilmesi ve geliştirebilmesi için arlık Rusya'sında kullanımda olan Rus Dünyası kavramını yeniden kullanmaya başlayan Rus yönetimi, kültürel diplomasi hamleleriyle yumuşak gücünü arttırma yoluna gitti.

Dijitalleşen dünyada kamuoyunu etkilemek için ortaya çıkan yeni yöntemleri birçok devletten daha önce kullanmak konusunda atılım gösteren Rusya kamu diplomasisi konusunda konvansiyonel olmayan yöntemlere uyum sağlamakta başarılı oldu. Ayrıca yurttaşlık politikaları geliştirerek kendi diasporasını konsolide etme yoluna gitti. Günümüz Dünyasında ve modern ağ toplumunda göz ardı edilmeye başlanan kültürel nodları Rusya Merkezleri adıyla kullanarak diasporasını geniş bir ağ içinde toplayıp Rusya'nın çıkarlarına hizmet için kullanmak isteyen Rusya fiziksel olarak doğru mekanlarda bulunmaya zen gösteriyor.

Bu tezin amacı Rusya Federasyonu'nun kültürel diplomasi araçlarını kullanarak soyut bir yumuşak güç elde etme çabasından çok, diasporasını birleştirerek ekonomik kazanç sağlamak ve etki alanını koruyup genişletmek olduğunu araştırmaktır. Bu amaçla uluslararası ticaret verileri, nüfus araştırmaları, uluslararası banka havalesi verileri, Rusya'nın yurtdışında açtığı Rusya merkezlerinin dağılımını

ve uluslararası kamuoyu araştırmalarında Rusya algısı üzerine yapılan anketler kullanılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜLTÜREL DİPLOMASİ

1.1. KÜLTÜREL DİPLOMASİ KAVRAMI

Kültürel diplomasi kavramının ortaya çıkışından önce de toplumlar tarafından uygulanmıştır. Kısaca kültürler arası diplomasi olarak açıklanabilecek olan olgu kişiler arası diplomasiye göre çeşitli farklılıklar taşır. Yüksek kültür öğelerinin baskın olduğu ve sadece belirli kriterleri sağlayan özel seçilmiş kişilerin tarihi süreçte olagelmiş kurumsal bağlantılarla yürüttüğü, spontane diplomasinin aksine kültürler arası daha sürece dayalı, yönlendirilmesi, hatta anlaşılması ve incelenmesi daha zor bir olgudur.

Kaşifler, tüccarlar, gezginler, eğitimciler ve sanatçılar erken dönem kültür elçileri doğal olarak kültürel diplomasi uygulayıcıları olarak ele alınabilir. İlk bakışta yine seçilmiş veya seçkin gibi görünen toplum katmanları veya sınıflarını ifade eden bu gruplar, erken dönem soylularına göre daha kapsayıcı ve geçişkenliğe daya yatkın grupları ifade etmektedir. Dolayısıyla iletişim içinde oldukları toplum da klasik diplomatların aksine sadece saray ya da daha geniş tanımıyla yönetici sınıf içinde kurulan iletişime göre daha çok geniş bir kitledir.

Bahsi geçen meslekleri yapanlar dışında genel olarak diğer toplumlarla iletişim içinde olan her kişi kategorik olarak kültürler arası iletişimi kolaylaştırır. Karşılıklı iletişimi mümkün kılacak geleneklerin bilinmesi ve etiketlere uygun davranılması bunlara örnek olabilir, yine de sadece tanınırlık ve aynı coğrafyayı paylaşmak da kültürel etkileşimin bir parçasıdır.

Klasik dönemde var olan özellikle Akdeniz havzası ve Doğu Asya da görülen gezgin sanatçılar (tiyatrocular, gösteri sanatçıları) dışında gezgin hikâye anlatıcıları önemli kültür elçileridir. Sadece içlerinden çıktıkları kültürü değil yol boyunca etkileşimi geçtikleri kültürleri de karşılırlarına çıkan yeni kültürlerle paylaşırlar. Klasik dönem ertesi toprağa bağlı köylü serf sistemi, genel güvensizlik, merkezi yönetim eksikliği ve sürekli kullanılan ticaret yollarının azalması sebebiyle bu tür kültürel etkileşimler azalmış, toplumları daha izole ve uzun vadede daha bağınaz hale getirmiştir. Bu uzun vadeli olarak kültürel etkileşimi zorlaştırmış ve bir şekilde

birbiriyle etkileşime geçen kültürler arasında sürtüşmeleri kolaylaştırmıştır. Yine de unutulmaması gerekir ki ülkeler arasındaki savaşlar da kültürün diğer toplumlar tarafından görünür kılınması açısından önemli bir katalizördür.

Ticaret yollarının daha görünür ve sürekli olduğu dönemler ve coğrafyalarda kültürel geçişkenlik ve hibrit kültürlerin oluşması daha kolaydır. Kültürle beraber aktarılan teknolojiler sayesinde kurulan lojistik ağlar hem ticaret yollarının önemini korumasını hem de birbirine daha fazla maruz kalan kültürler arasında ortak kültür oluşmasını sağlayarak birbirini besler.

Tarih boyunca toplumlar arası dil, din, fikirler ve sosyal yapıların paylaşımı toplumlar arası ilişkiyi ivmelenerek iyileştirmiştir. Artık uluslararası ilişkiler disiplinleri arasından sadece özel durumlarda uygulanabilir olan ve görece daha önemsiz kabul edilmekten çıkmış ve önemli araştırmalar ve ilerlemeler kaydedilen önemli bir akademik alan haline gelmiştir. Kültürel diplomasi kendi içinde birbirini destekleyen teorilerle beraber diğer yönetim, ekonomi ve uluslararası ilişkiler teorilerinin yanı sıra halkla ilişkiler ve genel iletişim teorilerinden de beslenerek uygulama alanları açan tek başına bir disiplin haline gelmiştir.

Artan bir hızla küreselleşen ve farklı sistemlerin iç içe geçtiği modern dünyada kütle iletişim araçlarının yaygınlaşması insanların birbiriyle iletişim kurabilmesini her zamankinden daha hızlı, kolay ve belki de daha önemlisi sürekli getirmiştir. Kültürel diplomasi barış ve refahın korunması açısından liberal uluslararası ilişkiler teorisi açısından önemli yer tutan önemli bir uygulama alanıdır. Realist bakış açısından daha sönük olarak kullanabilecek olan durumsal araçlardan biri olarak görülse de halka ilişkiler alanında gittikçe kendine daha büyük yer bulan ve disiplinler arası iletişimin öneli bir örneği haline gelmiştir.

Liberal bakış açısına göre 5 önemli hedefe ulaşmada kültürel diplomasi hayati tek başına en önemli yeri tutar. Karşılıklı kültürel miraslara karşı saygı, küresel kültürlerarası diyalog, adalet eşitlik ve karşılıklı bağımlılık, uluslararası insan haklarının korunması, küresel barış ve istikrar olarak özetlenebilecek hedeflere ulaşmada kültürel diplomasi sırayı takip ederek barış hedefine ulaşmayı sağlar.

1.2. YUMUŞAK GÜÇ

Güç kavramı diplomaside ele alınırken hemen herkes sert güçten bahsedilirken ne kastedildiğini anlayacaktır; ekonomik ve askeri gücün hedef konumundaki ülkede istenilen sonuçları oluşturması için ortak kullanımı. Sert güç kavramını çok kısaca havuç ve sopa metaforu ile özetleyebiliriz. Burada havuç ve sopa direkt sonuca ulaşmak için kullanılan ödül ve ceza (tehdit) sistemini simgeler. Buna karşın yumuşak güç ise daha dolaylı yollardan hedef kitlenin rızasını kazanmayı amaçlar.¹

Yumuşak gücün kesinlikle propagandayla karıştırılmaması gerekir. Propagandanın genel yöntemleri sert gücü överek hedef ülke halkı üzerinde baskı kurmaya ve halkı özendirmeye dayalıdır. Ancak bu yöntemler bazen istenilen sonucu getirmekte yetersiz kalabilirler. Bu durumlarda yumuşak gücün önemi ortaya çıkar. Joseph Nye *International Herald Tribune*'de yayınlanan makalesinde bu durumu Teddy Roosevelt'in "Şimdi biz Amerikalıların büyük bir sopası olduğuna göre diğerleriyle nazikçe oturup konuşabilmeliyiz." tavsiyesine vurgu yaparak belirtir.² Joseph Nye Yumuşak Güç adlı kitabında yumuşak gücü "diğerlerinin tercihlerini şekillendirme yeteneğidir" şeklinde betimler.³

Uluslararası siyasette yumuşak gücü oluşturan kaynaklar ülkenin ya da kurumun değerleri ve kültüründen gelir. Hükümetler bazı durumlarda yumuşak gücün kullanımını ve kontrolünü zor bulabilir, ancak bu yumuşak gücün önemini azaltmaz. Fransız Dışişleri eski bakanının gözlemlerine göre Amerikalılar güçlü çünkü onlar film ve televizyon endüstrileri sayesinde küresel imajlarının yardımıyla "diğerlerinin rüyalarını ve arzularına ilham kaynağı" olabiliyor. Tam da bu sebeplerden dolayı dünyanın her yerinden çok sayıda öğrenci öğrenimlerini tamamlamak için ABD'ye geliyor."⁴ Britanyalı realist E. H. Carr⁵, 1930'da uluslararası gücü üç kategoriye

¹ Darly Copeland, **Hard Power Vs. Soft Power**, (Online) <http://pioneers.themarknews.com/articles/895-hard-power-vs-soft-power/#.VTLzu-mJh9A>, 12 April 2015.

² Joseph Nye, "Propaganda Isn't the Way: Soft Power", **International Herald Tribune**, 10 Jan 2003.

³ Joseph Nye, **Soft Power**, New York, Public Affairs, 2004, p.5.

⁴ Hubert Védrine, Dominique Moïsi, **France In An Age Of Globalization**, Washington, D.C., Brookings Institution Press, 2001, p. 3.

⁵ E. H. Carr, **The Twenty Years' Crisis**, 2. Ed., London, MACMILLAN & CO. LTD, 1946, p.108.

ayırmıştır; askeri, ekonomik ve fikirler üzerine güç. Yumuşak güç ve sert güç arasındaki ilişkiye dönersek ikisi de başkalarının davranışlarını etkilemek için kullanılan yöntemlerdir. Aradaki temel fark davranışın doğası ve kullanılan kaynakların somutluğudur.⁶ Sert gücün önemi inkâr edilemeyecek derecede ortadadır. Ancak yumuşak gücün önemini de yok saymamak gerekir. Yumuşak gücün değerine inanmamak iktidarın gücüne inanmamak gibidir.

Aşağıdaki tabloda görülebileceği gibi yumuşak ve sert güç birbirini tamamlayıcı güçler olarak ortaya çıkar; ancak spektrumun iki zıt ucunda bulunan bu güçler arasındaki ilişki her zaman uyumlu değildir. Bir tarafın çıktısının diğer taraf için kaynak oluşturduğu durumlar bulunabilmektedir. Mesela bazen ülkeler sert gücün getirdiği yenilmezlik mitleri tarafından cezbedilebiliyorlar.⁷ Her ne kadar bu iki gücü birbirlerinin tamamlayıcısı olarak ele almaya çalışsak da ayıramadıkları noktalar da bulunmaktadır. Örneğin bir ülkenin ekonomisinin güçlü olması teşvik unsurlarını arttıracak için ülkenin sert gücüne katkı yapar. Bunun yanında, güçlü bir ekonominin karşı ülke vatandaşları tarafından cazip görülmesi nedeniyle ekonominin güçlü olması aynı zamanda yumuşak güce de katkı yapar.

	Sert	Yumuşak
Davranış Spektrumu	Emir ← Tehdit Teşvik →	Gündem belirleme ← Cazibe İkna →
Genel Kaynaklar	Baskı Yaptırım ödeme rüşvet	Kurumlar Değerler Kültür İlkeler

Tablo 1.1: Güç

Nye, Joseph S. **Soft Power**. New York, Public Affairs, 2004, p.8.

Sert güç olmadan yumuşak güç olmayacağı genel geçer bir kanun değildir. Örneklendirmek gerekirse Stalin’in dalga geçerek sorduğu “Papa kaç bölük askere sahip?” sorusu Vatikan’ın sert güç olmadan etkili bir yumuşak güce sahip olduğunu

⁶ Nye, **op. cit.**, p.7.

⁷ **Ibid.**, p.8.

vurgular.⁸ Orta çağdan beri etkin olan papalık Vatikan'ın sahip olduğu istikrarlı ve etkili yumuşak gücün hayati bir kaynağıdır. Stalin'in de retorik sorusuyla belirttiği Vatikan'ın askeri açıdan görece kıt olduğu gerçeği, onu yumuşak gücünü gölgede bırakmamıştır. Öte yandan Sovyetler Birliği ise Macaristan ve Çekoslovakya müdahalelerinin ardından büyük bir ivmeyle artan sert gücüne rağmen yumuşak gücünün erimesine engel olamamıştır. Sovyet Rusya'nın artan askeri ve ekonomik gücü müdahaleler sırasında imajının bozulmasına engel olamamış ve öncesinde etkili olan yumuşak gücünün zarar almasına sebep olmuştur.⁹ Bu örnekten yola çıkarak sert gücün artmasının direkt olarak yumuşak gücü arttırıcı bir etkisinin olmadığını açıkça söyleyebilir. Dahası örnekte görüldüğü üzere sert gücün iyi ayarlanmaması yumuşak gücün hasar almasıyla sonuçlanabilir. Benzer eğilimin ortaya çıktığı daha yakın tarihli örnekler bulmak da mümkündür. Örneğin Amerika Birleşik Devletinin Ortadoğu'ya askeri müdahale ile uyguladığı sert gücün sonrasında imajında zedelenme olmuş ve yumuşak gücü azalmıştır. Sonuç olarak sert güç enstrümanları ile uzun süre baskı kurmanın sert güç uygulayan devlet üzerindeki yorucu etkisini göz önüne alırsak uzun vadede karşı bir devlet ve halkını yönlendirmek isteyen bir devlet için yumuşak güç elzem bir araçtır.

Nancy Snow, yumuşak gücün kültür ile olan ilişkisini göstermek için "The New Yorker" dergisinde anlatılan bir olayı ele almıştır. Bu olaya göre İranlı bir okul öğretmenini 9 Eylül terör saldırısına karşılık "En çok neye üzıldüm biliyor musunuz? Woody Allen. Onun ölmesini istemedim. Onun iyi olduğunu bilmek istedim. Filmlerini çok seviyorum." tepkisini vermiştir.¹⁰ Snow, bu örnekten yola çıkarak yumuşak gücün kültürel güç olduğunu belirtmiştir. Dahası başka hiçbir ülkenin Amerika'nın eriştiği kültürel süpergüce erişemediğini belirtmiştir.¹¹ Yazarın ele aldığı örnek olan İranlı öğretmenin röportajında öğretmen, dönemin İran Cumhurbaşkanı Seyyid Muhammed Hatemi'nin terör saldırısı sonrası yaptığı açıklama üzerine "Hatemi'ye inanmıyorum. Ben Superman'e inanıyorum." demiştir. Bu durum

⁸ **Ibid.**, p.9.

⁹ **Ibid.**

¹⁰ Joe Klein, "Who's winning the fight for Iran's future?", **The New Yorker**, 12 Feb 2002.

¹¹ Nancy Snow, "Rethinking Public Diplomacy", **Handbook of Public Diplomacy**, Ed. by., Nancy Snow, M. Philip Taylor, New York, Routledge, 2009, p.3.

Amerikan kültürünün cezbedici etkisini ortaya koyuyor. Ayrıca Snow, Amerika'nın yumuşak gücünü -bahsi geçen öğretmeni etkileyen Amerika'nın kültürel öğelerinden biri olan- Süpermen ile sembolize etmiştir. Sinema endüstrisinin büyük bir parçası olan Hollywood'u içeren Los Angeles ve başarılı reklamcılık firmalarının yer aldığı mega şehir New York gibi şehirler Amerika'nın yumuşak gücünün temelini sağlamlaştırmaktadır.¹² Bu tarz üretimler sayesinde diğer ülkelerdeki insanlar Amerika'nın kararlarına ve müdahalelerine olumsuz tutum sergileseler bile Amerika'nın kültüründen uzaklaşmak istememektedirler.

1.3. KAMU DİPLOMASİSİ KAVRAMI

Kamu diplomasisi uygulayıcıları ve akademisyenler kamu diplomasisi kavramını farklı şekillerde tanımlamışlardır. Kavram, ilk kez 1965 yılında TUFTS Üniversitesi Fletcher Hukuk ve Diplomasi Okulu Dekanı Edward Gullion tarafından kullanılmıştır.¹³ Tarihi çok da geriye dayanmayan kamu diplomasisi çalışmaları açısından kamu diplomasisi kavramın ilk kez kullanımı konusundaki fikir birliği bir istisna oluşturmaktadır. Ancak kamu diplomasisi, hakkındaki literatürün çok büyük kısmının yazıldığı dil olan İngilizcedeki hali ile *public diplomacy*, kelime ikilisi Gullion'dan önce tanımlanmamasına rağmen kullanılmıştır. 1856 yılında London Times Gazetesi'nde yayınlanan dönemin ABD başkanını eleştiren yazıda *public diplomacy* ikili kelimesi nezaket kelimesi ile aynı anlamda kullanılmıştır.¹⁴

Hans Tuch kamu diplomasisini, "bir hükümetin ulusal amaçlarının ve güncel politikalarının olduğu kadar ulusun fikir ve ideallerinin, kuruluşlarının ve kültürünün yabancı halklarca anlaşılması amacıyla gerçekleştirilen iletişim süreci" olarak tanımlamıştır.¹⁵ Rugh, kamu diplomasisinin, bir ülkenin ulusal çıkarlarına destek

¹² *Ibid.*, pp. 3-4

¹³ *Ibid.*, p.19

¹⁴ Nicholas J. Cull, "Public Diplomacy Before Gullion: The Evolution of a Phrase", **Handbook of Public Diplomacy**, Ed. by., Snow, Nancy, Taylor, M. Philip, New York, Routledge, 2009, pp.19-23.

¹⁵ G. Aslı Sancar, **Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler**, İstanbul, Beta, p.79

sağlamak doğrultusunda yabancı halkların bilgilendirilmesi, dâhil edilmesi ve etkilenmesi olduğunu söylemektedir.¹⁶

Geniş bir pencereden bakarsak kamu diplomasisi kaçınılmaz olarak güç ile bağlantılıdır. Joseph Nye'nin yumuşak güç konusundaki çalışması bu konuya ışık tutar. Yumuşak güç kavramı ilk olarak Nye tarafından 1990 yılında kullanılmıştır. "...Dünyanın en zengin ülkesi hem yurtiçinde daha iyi eğitim hem de yurtdışında etkili yardımlar ve bilgilendirme çalışmalarıyla gelecek olan uluslararası etki için gereken masrafı aynı anda karşılayabilmelidir. Bunun için gereken, 'yumuşak güce' yapılacak yatırımlar karşılıklı bağımlılığın karmaşık düzeneği 'sert gücün' yeni ve pahalı silah sistemlerine nazaran daha ucuzdur."¹⁷ Snow kamu diplomasisi kavramını açıklarken "kamu" ve "diplomasi" arasındaki farklılıklara dikkat çekmiştir. Snow'un değerlendirmesine göre kamu, hükümetle ilişkili bir kavram değildir ve kamuda işler uygulayıcılar aracılığıyla yürümektedir. Yine gayri resmi olan ilişkilerin yönetilmesinde kamu aktif bir aktör olarak sürece katılmaktadır. Burada kamu ile olan iletişim diyaloga dayalı, iki yönlü simetrik iletişimdir ve de Snow'a göre iletişim sonunda alınan geri bildirim nedeniyle kaynağın davranışında değişim görülebilmektedir. Diplomaside ise iletişim hükümetler arası iletişimdir ve dışişleri uzmanları aracılığıyla yürütülen resmi, özenli ve bilimsel kaynaklara dayalı bir ilişki söz konusudur. Diplomatik ilişkilerde kamu pasif bir izler kitle konumundadır ve tek yönlü bir iletişimle sadece bilgilendirilir. Bu iki yönlü asimetrik iletişim biçimi sonunda kaynak davranışını değiştirmemektedir¹⁸.

Kamu Diplomasisini incelerken iki farklı genel yaklaşımla karşılaşmamız normaldir ki bu durum yumuşak güç kavramını incelerken tekrar karşımıza çıkacak. Birinci yaklaşım genel olarak katı yaklaşım şeklinde nitelenebilir. İkinci yaklaşım ise

¹⁶ A. William Rugh, **Engaging the Arabs and Islamic Worlds Through Public Diplomacy**, Washington, The Public Diplomacy Council, 2004, p.1.

¹⁷ Joseph Nye, "The Misleading Metaphor of Decline", **Wall Street Journal**, 14 Feb 2011.

¹⁸ R.S. Zaharna, "Mapping out a Spectrum of Public Diplomacy Initiatives: Information and Relational Communication Frameworks", **Handbook of Public Diplomacy**, Ed. by., Snow, Nancy, Taylor, M. Philip, New York, Routledge, 2009, pp.86-100.

daha çok hassas yaklaşım olarak nitelenebilir. Bir ülkenin tek bir yaklaşıma bağlı kalma zorunluluğu olmadığı gibi, özellikle hassas yaklaşım söz konusu olduğunda hükümetlerden bağımsız olarak iki yaklaşım birden kullanılabilir. Hassas yaklaşım karakteristik olarak toplumdan topluma, insandan insana ve hükümetten insana şeklinde yaklaşımların tümünün ortak kullanımıdır. Hedef ülkenin halkı ile kendi ülkesinin halkı arasında karşılıklı anlayış geliştirmeyi amaçlayan hassas yaklaşımın aksine katı yaklaşım ikna ve propagandayı kullanarak daha direkt ve ölçülebilir sonuçlar almayı ön planda tutar. Amerika Birleşik Devletleri'nden örnek vermek gerekirse Eğitim ve Kültürel İşler Bürosu (*Bureau of Educational and Cultural Affairs*) ve Uluslararası Liderlik Programı (*International Visitors Leadership Program*) hassas yaklaşım için açıklayıcı olacaktır. Katı yaklaşımı örneklendirmek gerekirse yine ABD'den *Lincoln Group* yeterli örneği sunmaktadır.¹⁹

ABD Dışişleri Bakanlığı kamu diplomasisini sivil toplum kuruluşları ve devlet üstü kuruluşları dışlayarak “diğer ülkelerdeki kamuoyunu bilgilendirmek ve etkilemek için hükümet tarafından desteklenen programlar” olarak tanımlamıştır.²⁰ Sıklıkla yanıltma ve gerçekdışılığı birbirine karıştırarak gerçeklerle garip bir kombinasyon haline getirebilen propaganda fazlaca olumsuz anlam kazanmıştır. Bu nedenle kamu diplomasisi çalışmalarının propaganda ile karıştırılmaması için çabası sarf edilir ki her zaman başarılı olmaz. Bu çabanın sonucu olarak uygulanan kamu diplomasisi çalışmalarında hükümetler olabildiğince “bilinen gerçekler” üzerinde durur.²¹ Kamu diplomasisini olmadığı şeyler üzerinden tanımlamak yaygın bir yöntemdir.²² Bunun sebebi yeni ortaya çıkan bu yöntemin farklılığına vurgu yapmaktır.

Tek ve iki yönlü asimetric modeller ve tek yönlü asimetric modelin halkla ilişkilerden kamu diplomasisine aktarılmış hali gibi gözüken bu yaklaşımlara karşın,

¹⁹ Snow, **Op. Cit**, p.9.

²⁰ J. Micheal Waller, “The American Way of Propaganda: Lessons from the Founding Fathers”, **Strategic Influence Public Diplomacy, Counterpropaganda, and Political Warfare**. Ed. by J. Michael Waller, Washington, The Institute of World Politics Press, 2008, p.27.

²¹ Public Diplomacy Alumni Association, **About U.S. Public Diplomacy**, (Online) http://pdaa.publicdiplomacy.org/?page_id=6, 24 April 2019.

²² Charles Jr Wolf, Brian Rosen, **Public Diplomacy How to Think About and Improve It**, Santa Monica, RAND Corp, p.4.

halkla ilişkiler dolayısıyla uluslararası halkla ilişkiler ve kamu diplomasisinin tamamen farklı alanlar olduğunu söylemek mümkündür. Bu konuda Joseph Duffey'in halkla ilişkiler ve kamu diplomasisinin farklarını açıklarken Amerikan Kongresi'ne yaptığı sunumda "Kamu diplomasisi hakkında şunu söylememe izin verin. Kamu diplomasisi halkla ilişkiler değildir. O... Amerika'nın dünyanın geri kalanı tarafından nasıl algılandığının tamamını içerir" demiştir. Bu ve bunun gibi birçok örnekte göreceğimiz nitelermelerin çoğu net bir ayrımın varlığından çok böyle bir ayrımın olması gerekliliğinin altını çizer.²³

1.4. KÜLTÜREL DİPLOMASİNİN GELİŞİMİ

Kamu diplomasisinin kullanım alanlarından biri olan kültürel diplomasi dünya siyasetinde hedef ülkelerinin kamuoylarının tehdit, askeri veya ekonomik güç kullanmadan değiştirilmesine yardımcı olur. Nye bir ülkenin kültür ve ideolojisinin çekiciliği sayesinde diğerlerinin de onu izleyeceğini söylemektedir. "Uluslararası çevreyi kültürel kaynaklarla ve kültürel dönüşümü kolaylaştırarak yönetmek ve yine kültür örneklerini ihraç edilmesiyle ülkenin politikalarının kolaylaştırılması kültürel diplomasi olarak tanımlanmaktadır. ABD Hükümetinin Creel Komitesi'nin 1917-19 yılları arası kuruluşuyla başlayan ve günümüze gelen yurtdışında bilgi yayma faaliyetlerinden itibaren ABD ve diğer devletlerarasında karşılıklı anlayışı ilerletmesinin önemi konusunda bir uzlaşma vardır. Ancak bunun nasıl gerçekleştirileceği konusunda sayısız tartışma ve çalışma yapılmıştır. Kültürel Diplomasi Enstitüsü'ne göre ise kültürel diplomasi en iyi şekilde; fikirlerin, değerlerin, geleneklerin ve kültürün ya da kimliğin diğer yansımalarının karşılıklı değişimi üzerine yapılan önceden planlanmış eylemler topluluğu şeklinde tanımlanabilir. Bu eylemler ilişkileri geliştirmek için, sosyo-kültürel iş birliğini arttırmak ya da ulusal çıkarları korumak için kullanılabilir. Kültürel diplomasi kamu, kamu sektörü, özel sektör ya da sivil toplum tarafından gerçekleştirilebilir.

²³ Joseph Duffey, "How Globalization Became U.S. Public Diplomacy at the End of the Cold War", **Handbook of Public Diplomacy**, Ed. by Snow, Nancy, Taylor, M. Philip, New York, Routledge, 2009, pp.325-333.

1.4.1. Erken Kültürel Diplomasisi

Kültürel diplomasi ya da kültürlerarası diplomasi yüzyıllardan beri uygulama alanı olarak var olmaktadır. Kültürel diplomasi artık uluslararası ilişkiler disiplininin periferisine yerleşmiş bir alan olmaktan çıkmış ve günümüzde sürekli değişen ve gelişen yenilikçi bir akademik araştırma alanı olarak kendi başına var olan teori ve uygulama alanına dönüşmüştür. Bu çalışma alanının tam olarak konumlandırılması yeni olsa da bu alanın varlığı yüzyıllardan beri bulunmaktadır. Tacirlerin, kâşiflerin, gezgin öğretmenlerin ve sanatçıların hepsi “gayri resmî elçilere” veya erken “kültürel diplomatlara” örnek olabilirler. Örneğin düzenli ticaret yollarının kurulması tacirler ve hükümet yetkilileri arasında daha sık bilgi paylaşımı ve kültürel etkileşimi sağlar. Taammüden yapılan kültürel etkileşimler erken dönem kültürel diplomasi olarak tanımlanabilir. Tabiidir ki farklı kültürlerle etkileşime giren herhangi bir kişi bir şekilde kültürel değişime ön ayak olur. Bu gibi durumlar sanat, spor, edebiyat, müzik, bilim, iş ve ekonomi alanlarında ortaya çıkabilir. Ayrıca kişilerarası iletişim, diller arasında etkileşim, dinler, düşünceler, sanat ve toplumsal yapılar arasındaki değiş-tokuşlar birbirinden farklı gruplar arasındaki ilişkiyi iyileştirir.

1.4.2. Uygulamalı Kültürel Diplomasi

Uygulamalı kültürel diplomasi teorik kültürel diplomasinin tarih boyunca bireyler, toplumlar, devletler ve kurumsal aktörler tarafından farklı kültürlerarası ilişkileri geliştirip kolaylaştırmak ve iş birliğini sağlamak için bütün modelleriyle beraber uyarlaması ve tatbikidir. Bu modellere örnek olarak farklı kültürel etkileşim programları, uluslararası delegasyonlar (Amerikan Caz Elçileri) ve spor müsabakaları girer.

1.4.3. Kültürel Diplomasi Araçları

Kültürel diplomasi ulusun kültürünün bütün yansımalarını kullanabilir ve kullanır. Bu uygulamalar şunlardır:

- Film, müzik, dans, resim ve heykel gibi sanat dalları

- Kültürel nesnelerin farklı kültürlere ulaşmasını sağlayacak sergiler
- Lisans ve dil eğitimlerini içeren yurtdışı programları
- Bilimsel, sanatsal ve eğitimsel takas
- Edebiyat-yurtdışına kurulacak olan kütüphaneler ve ulusal ve popüler çalışmaların diğer dillere evirileri
- Kültürel programlar ve haberlerin yayınları
- Saygı ve nezaket göstermek amacıyla uluslara verilen hediyeler
- Dinler arası diyalogu da içeren dinsel diplomasi
- Toplumsal politika ve fikirlerin açıklanması ve  zendirilmesi

Bütün bu araçlar yabancı dinleyicilere ulusal kültür anlayışı kazandırmak içindir. Araçların kullanımı ve hangi aracın kullanılacağı hedef kitleye göre belirlenmelidir. Doğaldır ki bu durum hedef kitlenin iyi analiz edilmesine bağlıdır. Bahsedilen bu araçlar sivil toplum kuruluşları, diasporalar ve yurt dışındaki siyasi partiler yoluyla kullanılır. Bu durum kullanılan araçların hedef kitle tarafından daha iyi anlaşılmasına katkı sağlar. Bu araçlar genellikle hükümetler tarafından değil kültürün kendisi tarafından yaratılır. Hükümetler sadece bunların yurtdışına ulaşımını ve ekspresyonunu kolaylaştırma işlemine sağlar. Bunun amacı hedef kitle üzerinde etki sahibi olmaktır.

1.4.3.1. Alliance Française

Yüzyıllık geçmişi olan kurum Dünya apında Fransızca ve Fransız kültürünün yaygınlaşmasını amaçlar. Louis Pasteur, Ferdinand de Lesseps, Jules Verne, Ernest Renan ve Armand Colin gibi  nl  Fransız diplomat, düşünür ve yazarlar tarafından kurulmuş olan kurum giderlerinin büyük kısmını verdiği eğitim karşılığı ücretlerle karşılarken ayrıca Fransız hükümeti tarafından da destekler. Ülkemiz dahil birçok Fransız resmi yurtdışı temsilciliğinde ofisleri ve dersaneleri bulunan kurum dünyada kültürel diplomasi çalışmalarının öncülerinden olarak gösterilmektedir.

Özel bir kurum olarak ortaya çıkması ve otonom yapısıyla dikkat çeken kurum b açıdan diğer birçok kültürel diplomasi araçlarından bu yönüyle ayrılır. Klasik kamu diplomasisi tanımına göre devletin diğer ülkelerin kamuları üzerinde yaptığı çalışmalar olması dolayısıyla ile devletin tam kontrolünde olmayan bu kurum devlet destekleri ve Fransız devletiyle hükümetlerden bağımsız olarak sürdürdüğü sürekli ilişkiyle yine de kültürel diplomasi kapsamına sokulabilir.

1.4.3.2. Goethe Enstitüsü

1951 yılında aynı yıl kapatılan Deutsche Akademie'nin devamı olarak kurulmuştur. Türkiye'de İzmir, Ankara ve İstanbul'da faaliyetlerini sürdüren enstitünün bütçesini Alman federal hükümeti denetlemektedir. Yaklaşık 366 milyon avroluk bütçesinin yarıya yakınına açtığı kurslardan gelen ücretlerle karşılayan enstitünün 159 ülkede şubeleri ve binin üzerinde çalışanı vardır.

Klasik bir kamu/kültürel diplomasi kurumu olan enstitünün faaliyet alanları ve odaklandığı konular hükümetten hükümete farklılık gösterip genel bir hedeften o sırada görevde bulunan alman hükümetinin ortaya koyduğu çıkarlar yönünde faaliyet gösterir.

Faaliyet gösterdiği ülkedeki elçilik ve konsolosluklarla iletişim halinde bulunan enstitü ayrıca diğer Alman kültürel diplomasi kurumlarının da koordinasyonunda görev alır.

Bu kurumlar

- Alman Akademik Değişim Programı (DAAD)
- Alexander von Humboldt Vakfı (AvH)
- Institut für Auslandsbeziehungen (ifa)
- Die Zentralstelle für das Auslandsschulwesen (ZfA) Merkezi Yurtdışı Okul Ajansı
- The Pädagogischer Austauschdienst (PAD) Eğitim Değişim Programı
- UNESCO Alman Komisyonu (DUK)

- Alman Arkeoloji Enstitüsü (DAI)
- Federal Institute for Vocational Education and Training (BIBB)
- Max Weber Stiftung – Foundation for German Humanities Institutes Abroad (MWS)
- Federal Cultural Foundation (KSB)
- Haus der Kulturen der Welt (House of World Cultures – HKW)”

1.4.3.3. British Council

1934 yılında kurulan kurum 1936 yılında şimdiki ismini almıştır. Kraliyet fermanıyla kurulan kurumun bütçesini İngiliz Dışışleri ve Komonvelt bakanlığına bağlı ofis karşılar. Ayrıca Kamu İktisadı Teşebbüsü olma özelliği taşıyan kurum dünya çapında en yüksek bütçeli Kültürel diplomasi kurumu olarak bilinmektedir.

Yayınlanan en güncel finansal raporlarına göre bir milyar sterlinin üzerinde gelir ve gider gösteren kurumun rezervlerin 350 milyon sterlinin üzerinde nakit bulunmaktadır. Gelirlerinin büyük kısmını seviye belirleme sınavları ve kurslardan elde eden kuruma devlet de 50 milyon sterlinin üzerinde destek vermektedir.

İngiliz dilini ve kültürünü yaygınlaştırmak dışında İngiliz Dışışleri bakanlığıyla yapılan ortak programlar çerçevesinde yabancı ülkelerdeki asker ve polisler İngilizce öğretme çalışmaları yapan kurum yeni teknolojilerden de faydalanarak kitlesel açık çevrimiçi kurslar vermektedir.

İngiltere dış politikasının bir uzantısı olarak uluslararası değişimlerden direk etkilenen kurumun hizmet verdiği binalar defalarca silahlı saldırılara maruz kalmıştır. Aynı şekilde Rusya ile İngiltere arasındaki çalkantılı dönemde Rusya Moskova’da sürdürdüğü faaliyetleri durdurma kararı almıştır.

1.4.3.4. Yunus Emre Enstitüsü

2007 yılında başbakanlık kararnamesiyle başbakanlığa bağlı olarak kurulan enstitü Türkiye’nin yumuşak güç kurumu olarak faaliyet gösterir. Türkiye

dışında 37 ülke ve 46 şehirde ofisleri bulunan kurum 5653 kanun uyarınca eğitim öğretim faaliyetleri yürütür.²⁴

Kurum yeterlilik sınavlar ve Türkiye’de yapılan yüksek öğretime geçiş sınavlarında yabancı öğrenciler için hazırlana sorular dışında seviye tespit sınavlarının hazırlanması ve yapılması faaliyetlerini de üstlenmiştir. Ayrıca yurtdışında seçmeli yabancı dil olarak Türkçe öğrenimi sunan okulların okutman ihtiyacını karşılamak üzere çalışmalar yapan ve Türkçenin seçmeli yabancı dil olarak eğitim müfredatlarına girmesi konusunda lobi faaliyetleri yürüten kurum bu bağlamda Balkanlar’da Kosova’da ve Bosna Hersek’te, Kafkasya bölgesinde Gürcistan’da faaliyetlerini sürmektedir.

Birçok farklı kurum ve kuruluşla paralel olarak hizmet veren kurumun diğer kurumlarla koordinasyonu cumhurbaşkanlığına bağlı Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı (eski adıyla Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü) yürütmektedir. Bu kurumlardan bazıları, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığıdır.

1.5. RUSYA’NIN KÜLTÜREL DİPLOMASİSİ

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin’in göreve gelmesiyle beraber Rusya uluslararası ilişkilerde daha aktif ve dominant bir rol almaya başlamıştır. Selefî olan Boris Yeltsin’in aksine Rus Çıkarlarını gerekirse askeri güç kullanarak koruma amacıyla olduğunu uluslararası kamuoyuna demeçleri ve faaliyetleri ile belli eden Putin sert gücün yanı sıra, Sovyetler Birliğinin de Prag Baharı ve Macaristan Ayaklanmaları sonrasında kaybettiği ve Batı ittifakı karşısında sert gücünün aksine

²⁴ Yunus Emre Enstitüsü, **Kültür Merkezlerimiz**, (online) <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu>, 4 May 2019.

asla üstünlük kuramadığı alanlardan biri olan yumuşak güç ve kültürel diplomasi konusunda da atılımlar yapmaya başlamıştır.²⁵

Sovyetler dönemi Rus kültürel diplomasisi genel anlamda Sovyet Sosyalizmi üzerine şekillenmiştir. İdeolojinin yayılması ve kök salmasını amaçlayan hamleler sert bir merkezi kontrol altında tutulmuştur. Bütün sivil kültürel alıverişler tek merkezden ve devlete bağlı olarak çalışan tekel konumundaki turizm ajansı ve kültür ajansı tarafından yönetilmeydi.

Kabaca iki dönemde incelenebilecek olan bu erken dönem kültürel diplomasi çalışmalarını, Stalin dönemi ve sonrası diye ikiye ayırabiliriz. Stalin döneminde özellikle yüksek kültür ürünlerinin yurtdışında sergilenmesi ve yurtdışından ülkeye gelen üst düze sanatçıların ülke turlarına sponsor olmasına önem verilmiştir. Tamamıyla devlet kontrolünde ve yalnızca seçilmiş alanlarda ajansın izin verdiği zamanlarda gerçekleştirilen turlar sonucunda Sovyet yaşam tarzı yabancı konuklara gösterilmiş ve neden kapitalist düzende Sovyet düzeninde sağlanan refah düzeyinin sağlanamayacağı açıklanmaya çalışılmıştır.

İkinci dünya savaşına doğru ve takip eden zamanlarda Amerika Birleşik Devletleri'nin Sovyetlerin asıl rakibi olarak ortaya çıkmasıyla zaten sınırlı olan öğrenci değişim programları ve turizm aktiviteleri neredeyse tamamen sonlandırılmış ve sadece yüksek kültür sergileri yoluyla dünya müze ve sergilerinde Sovyet sanatının görünürlüğünün artırılması önemslenmiştir. Bunun temel amacı kültürel diplomasinin sekteye uğraması pahasına Sovyet toplumunu yabancı etkilerden korunmasıdır. Bu sebeple yirmili ve otuzlu yıllarda yakalanan ivme kaybedilmiş ve dünya yüksek sosyetesinde oluşturulan ütöpik Sovyetler Birliği imajı sekteye uğramıştır.

Stalin sonrası dönemde devlet yönetiminde yapılan köklü reformlardan biri de kültürel diplomasi konusunda olmuştur. Ellili yılların ortasında hız kazanan bu süreçte ülkeye davet edilen yabancı iş adamı, mühendis ve bilim adamlarının ülkelerine döndüklerinde yaydıkları Sovyet imajı ikinci dünya savaşının yıkıcı etkilerine rağmen

²⁵ A. Klyueva, A. Mikhaylova, Building the Russian World: Cultural Diplomacy of the Russian Language and Cultural Identity, 2017, JOMEC Journal, (11), pp.127–143.

çok hızlı şekilde toparlanan ve halkına karşı sorumluluklarını son derece iyi yerine getiren bir devlet görüntüsüdür. Bu sebeple dünya kamuoyunun Sovyetlere bakışını olumlu yönde değiştirebildiğinin düşünen Sovyet yönetimi, Stalin dönemi defansif ve baskıcı politikalarının aksine küresel ölçekte sosyalizmi yaymak için çalışmalara eskisinden daha geniş çapta ve bütünleşik olarak başlamıştır.

Öğrenci değişim programları ve bilimsel alışverişlerin tekrar başladığı Stalin sonrası dönemde turizm de önemli bir gelir ve propaganda kaynağı olarak etkili biçimde kullanılmaya çalışılmıştır. Buna rağmen kültürel diplomasinin önemli bir parçası olan turizm sadece yabancıların ülkede seçili bazı alanları gözetim altında ziyaret etmelerinin ötesine geçememiştir. Stalin dönemine paralel şekilde Sovyet vatandaşlarının dış ülkelere turist olarak gitmesinin önü açılmamıştır.²⁶

Dünya Fuarlarına katılımın üst düzeyde devam ettiği dönemde karşılıklı Sovyet ve Amerikan kültür alışverişlerine olanak tanıyan anlaşmalar imzalanmıştır. Aynı dönemde dünyaca meşhur Mutfak tartışması yaşanmış ve Birleşik Devletler başkanı Nixon ve Sovyet lideri Kruşçev basın önünde kapitalist ve komünist sistemin üstünlüğü hakkında tartışmışlardır.²⁷

1.5.1. Ara Dönemler

Sovyetler birliği etki alanındaki bütün olaylarda söz sahibi olamaya ve gücünü hissettirmeye çalışsa da öngörülemeyen olaylar karışığında verdiği sert güce dayalı tepkilerle özellikle kültürel diplomasisi ve yumuşak gücünü sekteye uğratmıştır. Bunların en önemli örnekler Varşova Paketi ile müttefiki olan ülkelerdeki anti komünist ayaklanmalar ya da reform hareketlerine karşı takındığı tutumdur.

²⁶ J. Terry, "Russian World:" *Russia's Cultural Diplomacy Programs in Europe*, 2018, University of Texas at Austin.

²⁷ History.com Editors, Nixon and Khrushchev have a "kitchen debate", 2009, (online) <https://www.history.com/this-day-in-history/nixon-and-khrushchev-have-a-kitchen-debate>, 13 May 2019.

1.5.1.1. Macar Ayaklanmaları ve Prag Baharı

İkinci Dünya savaşı'nın kapanışına yaklaşırken Sovyet askerleri doğu Avrupa'nın büyük bölümünde Alman güçlerini yenilgiye uğratarak Orta Avrupa ve sonuç olarak Almanya'nın başkenti Berlin'e kadar sürmüştür. Sonuç olarak ortaya çıkan iki kutuplu dünyada o döneme kadar Sovyet askerlerinin girdiği Avusturya dışında tüm ülkeler Varşova Paktı'na dahil olmuştur. Yerel komünist partiler önderliğinde yarı bağımsız uydu devleti konumunda olan bu devletlerde zaman zaman yönetim veya halk tarafından talep taleplerine sahne olmuştur.

1956 yılının ekim ayında reform talebiyle gerçekleşen öğrenci gösterilerine karşı güvenlik güçlerinin müdahalesinde bir öğrencinin ölmesiyle başlayan Macar Ayaklanması hükümetin devrilmesi ve sorumlu tutulan polis gücünün lağvedilmesiyle sakinleşmiştir. Yeni kurulan hükümet önderliğinde Varşova Paktı'ndan çıkmak isteyen ve demokratik seçimlerin en kısa sürede yapılacağını ilan eden ayaklanma sonrası göreve gelen Macaristan hükümetine karşı ilk etapta ılımlı yaklaşan Sovyet hükümeti ani bir karar değişikliğiyle Macaristan'a askeri müdahalede bulunmuş ve devrilen hükümeti yeniden görev başına getirerek ayaklanmayı bastırmıştır.²⁸

Binlerce kişinin Sovyet ordusu tarafından öldürüldüğü ve ayaklanma sırasında göreve gelen hükümet liderlerinin idam edildiği olay sonunda Sovyet Birliği'nin Doğu Bloğu üzerinde etkisi veya daha net bir tanıma hakimiyeti perçinlense de Batı ülkelerinde özellikle komünistler tarafından büyük tepki toplamış ve batılı ülkelerdeki komünist parti üye sayıları hızla düşmüştür.

12 yıl sonra Çekoslovakya da göreve gelen reformcu Dubcek yönetimi tarafından ekonominin merkezileşmesinin azalması ve yeni sivil hakların verilmesi önerisine sıcak yaklaşmayan Sovyet yönetimi ülkeye en az 500.000 asker göndererek reform ihtimalini kanlı bir şekilde bastırmıştır. Sekiz ay boyunca süren olaylarda en ünlülerinden biri Jan Palach olmak üzere protesto amaçlı kendini yakmalar gerçekleşmiştir.

²⁸The Editors of Encyclopaedia Britannica, "Hungarian Revolution", Encyclopædia Britannica, 22.Apr.2018, (Online) <https://www.britannica.com/event/Hungarian-Revolution-1956>, 13 May 2019.

Uluslararası alanda büyük çoğunlukla kınanan işgale karşılık en büyük tepki komünist blok içinden gelmiştir. Arnavutluk işgali protesto ederek Varşova Paktı'ndan çıkmış. Romanya komünist parti genel sekreteri Çavuşesku Bükreş meydanında Sovyet müdahalesini sert sözlerle eleştirmiştir. Çin Halk Cumhuriyeti başkanı ve başbakanı ayrı ayrı olayları kınamış ve Çekoslovak halkını direnmeye çağırmıştır.

Çekoslovakya ve Macaristan'da 1989 yılında kadife devrime kadar Sovyet askeri varlığı sürmüştür.

1.5.2. Sovyetlerin Çöküşü Sonrası Federal Rusya

Kadife devrim ertesi Varşova Paktı dağıldıktan hemen sonra Gorbaçov hükümetinin yerine göreve gelen Yeltsin hükümeti döneminde dünya çapında Rus etkisi azalmanın ötesinde aniden göz ardı edilebilir seviyelere inmiştir. Sovyetler Birliğinin çöküş sürecine girdiği ve birliğe bağlı ülkelerin bağımsızlıkların ilan etmeye başladığı süreçte Sovyetler Baltıklardaki ayaklanmalarla meşgulken Sovyetler birliği ABD önderliğindeki koalisyon güçlerinin Irak müdahalesine karşı çıkamamıştır.²⁹

Devam eden süreçte yeni kurulan Rusya Federasyonu Yugoslavya'nın parçalanışı ertesi yaşanan etnik çatışmalarda müttefiki ve dostu Sırbistan'ı NATO önderliğinde düzenlenen hava hareketlerine karşı koyamamış, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyindeki (BMGK) varlığı bile uluslararası alanda Rusya'nın çıkarlarını koruması için yeterli olmamıştır.³⁰

Bu dönemde tek kutuplu dünya fikri popülerlik kazanmış ve Rusya'nın artık süper devlet vasfı taşımadığı, hatta çöken ekonomisi ve hızla azalan nüfusuyla büyük devlet olarak bile sayılıp sayılamayacağı tartışmalı hale gelmiştir. Rusya Devlet

²⁹ G. Fuller, Moscow and the Gulf War, Foreign Affairs, 1991, (online) <https://www.foreignaffairs.com/articles/russia-fsu/1991-06-01/moscow-and-gulf-war>, 19 May 2019.

³⁰ V. Garcevic. NATO's Intervention Changed Western-Russian Relations Forever, 2019 Balkan Insight, (online) <https://balkaninsight.com/2019/03/22/natos-intervention-changed-western-russian-relations-forever>, 23 Apr. 2019.

Başkanı Vladimir Putin farklı dönemlerde Sovyetler Birliğinin dağılmasını tarihteki en trajik jeopolitik olay olarak nitelemiştir.³¹³²³³

1.5.3. Putin Dönemi

Rusya Putin dönemi ile zar zor işleyen askeriyesiyle beraber nükleer bir güçten, bir enerji süper gücüne çevirmeyi başarmıştır.³⁴ Bunun sebebi Rusya'nın diğer devletler ile imzaladığı enerji anlaşmaları olduğu kadar enerji fiyatlarının Rusya'dan görece bağımsız olarak dünya çapında da yükselmesidir.

Avrasya devletlerinde oluşturmayı kısmen başardığı enerji doğalgaz tekeli sayesinde Rusya'nın yumuşak gücü de dramatik ölçüde tekrar artmıştır. Kategorik olarak enerji bağımlılığı ve ticaret anlaşmaları sert güç altında değerlendirilebilir. Rusya örneğinde enerji devi Gazprom'un yatırımları ve sponsorluk anlaşmaları sayesinde görünürlüğünün artması, Rusya'nın askeriyeyle dayalı sert güç imajının düzelmesine katkıda bulunurken, elde edilen gelirin kullanımında Rusya dilinin kullanımının korunması ve yaygınlaşmasına harcanması da önemli yer tutar.

Çevre ülkelerden doksanlı yılların aksine Rusya'nın göç almaya başlaması da ayrıca bu açıdan önemlidir. Yeterli yer altı zenginliğine sahip olmayan ülkelerden Rusya'ya giden işçiler Rusya kültürüne maruz kalarak Rusçaya öğrenmelerinin yanı sıra kendi ülkelerine para yollayarak ve kendi ülkelerindeki işsizliği azaltarak, devlet yönetimleri açısından sosyal hareketlere karşı ekonomik bir emniyet supabı işlevi de görmektedir. Rusya hangi ülkeden ne kadar misafir işçi kabul edeceğini ayarlayarak bu gücü hem sert hem de yumuşak güç olarak tahvil etmektedir.

³¹ Taylor, A, Putin says he wishes the Soviet Union had not collapsed. Many Russians agree, 2018, washingtonpost.com, https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2018/03/03/putin-says-he-wishes-he-could-change-the-collapse-of-the-soviet-union-many-russians-agree/?noredirect=on&utm_term=.58f5b5711bf0, 21 May 2019.

³² TASS.com, Putin confesses he would have liked to prevent USSR breakup if he could, 2018, (online) <http://tass.com/politics/992609>, 25 May 2019.

³³ Bigg, C, World: Was Soviet Collapse Last Century's Worst Geopolitical Catastrophe?, 2005 (online) [rferl.org, https://www.rferl.org/a/1058688.html](http://www.rferl.org/a/1058688.html), 21 Apr. 2018.

³⁴ Hill, F, Russia's Newly Found "Soft Power", brookings.edu, 2005, (online) <https://www.brookings.edu/articles/russias-newly-found-soft-power>, 20 May 2019.

Rusya yeni medya teknolojilerine uyum sağlayarak kendi alternatif yeni medya mecralarını (vkontakte, Yandex) özendirmenin yanı sıra, dünyada yaygın sosyal medya mecralarını da kitle iletişim aracı olarak kullanarak kendi görüşlerini yaymak ve sempati toplamak amacıyla da kullanmıştır.

1.5.4. Diğer Rus Kültürel Diplomasi Araçları

Kamu diplomasisinin bir alt dalı olarak gösterilen kültürel diplomasi kavramın ortaya çıktığı zamanların aksine artık özel sektör eliyle devletler lehine yapılabileceği genel kabul görmüştür. Rusya örneğinde bu durum söz konusu değildir, direk Rusya Federal bütçesinden karşılanmayan kültürel diplomasi çalışmaları da Rusya devletinin sahibi olduğu şirketler ve yönetime bağlı oligarklar tarafından finanse edilmektedir.

1.5.4.1. Sputnik Haber Ajansı

Küresel olarak Rusya'nın bakış açısını yansıtmak amacıyla yayın yapan ajansın bünyesinde 30 farklı dilde yayın yapan radyo kanalı ve 38 ülkede yerel dillerin yanı sıra İngilizce ve Rusça dillerinde servis veren internet sitesi mevcuttur.³⁵ Dünya çapında Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği'nin yanı sıra birçok ülke tarafından Rus propaganda aracı olarak kabul edilen Sputnik tartışmalı haber ve görüşleriyle geniş kitlelere ulaşmayı başarmıştır.

Türkiye'de de radyo kanalı ve internet sitesiyle yayınlarını sürdüren ajansın ayrıca Youtube yayınları yüzbinlerce kişiye ulaşmaktadır. 2016 yılında dönemin hükümet karşıtı yayınları sebebiyle çevrimiçi erişimi ülke içinde kısıtlanan Sputnik web sitesi aynı sene içinde sorunların çözülmesiyle tekrar aktif hale gelmiştir.

³⁵ Tr.sputniknews.com, Hakkımızda, w.date, online, <https://tr.sputniknews.com/docs/about/hakkimizda.html>, 29 Apr. 2019.

1.5.4.2. Russia Today

2005 yılında kurulan Rus haber ajansı, özellikle batılı devletlerdeki Rus algısını değiştirmek için Vladimir Putin'in siparişiyle kurulmuştur. Kuruluşunda görev alanlardan ikisi Putin'in eski medya bakanı ve o anda görevde bulunan medya sözcüsüdür. Kar amacı gütmeyen özerk bir kurum olma iddiasında olmakla beraber maddi giderlerini Rusya Federasyonu Federal basın ve kitlesel iletişim ajansı aracılığıyla Rusya Federal Bütçesi karşılamaktadır.³⁶

2009 yılında isminin kısaltılmış hali olan RT'yi yeni marka ismi olarak belirleyen kurum, 2008 yılında gerçekleşen Rusya-Gürcistan savaşıyla ismini duyurmuştur. Diğer haber ajanslarının aksine Rus askeriyesiyle olan ilişkileri sayesinde cepheye daha yakın haber sunma şansına sahip olan kanal kendi deyimiyle savaş sırasında "öteki tarafın" görüşlerine de yer veren tek İngilizce yayın yapan kanal olma özelliğine kavuşmuştur.³⁷ Savaş sırasında diğer batılı kanalların aksine Rusya'yı değil Gürcistan'ı saldırgan olarak niteleyen kanal Rus askerlerinden ise Güney Osetya halkını korumak için bölgede bulunan barış gücü olarak nitelemiştir.

Bütçesi her ne kadar dev Amerikan şirketleriyle medya karşılaştırılamayacak kadar küçük de olsa yine devlet tarafından bütçesi karşılanan BBC gibi kanallarla uzun süre rekabet etmiştir. Bununla beraber 2012 yılı dışında her sene düzenli olarak artan bütçesi Rus rublesindeki büyük düşüş sebebiyle dolar hesabıyla diğer devlet destekli büyük ajanslar karşısında nispeten daha mütevazı seviyelere inmiştir.

6 ülkede ofisleri ve televizyon stüdyoları bulunan kanalın Rusya dışında 3 dilde (İngilizce, İspanyolca ve Arapça) yayınları bulunmaktadır.

³⁶ RT International, About RT. w.dsate, online <https://www.rt.com/about-us>, 9 May 2019.

³⁷ Rodgers, J, Understanding Russia Today: The Military And The Media, 2018, Forbes.com. 2018, online, <https://www.forbes.com/sites/jamesrodgerseurope/2018/09/15/understanding-russia-today-the-military-and-the-media/#698688ea4321>, 11 Feb. 2019.

1.5.4.3. Rus Ortodoks Kilisesi

Bin yıldan uzun tarihiyle Rus Ortodoks Kilisesi Rusya içinde ve çevresinde önemli bir güce sahiptir. Rus Ortodoks Kilisesi lideri patrik Ortodoks kiliseler hiyerarşisinde ise 4 ana Patrikhaneden hemen hemen sonra beşinci olarak kabul edilir.

0 senelik baskı ve yok saymanın ertesinde Sovyetler Birliğinin çökmesiyle kilise de diğer ir çok eski kurum gibi yeniden doğmuştur. Batılı devletler ve haber ajansları tarafından Sovyet döneminde liberal bir güç olarak nitelenen kilise Sovyetler Birliğinin çöküşü ertesinde özellikle Putin iktidarıyla muhafazakâr devletçi bir yapıya evrilmiş ve devletle sıkı ilişkiler kurmuştur. 2012 yılında bizzat patrik tarafından verilen demeçle seçimde Vladimir Putin desteklenmiştir.³⁸

Eski Sovyet Cumhuriyetlerinde önemli bir varlığa sahip olan kilisenin gücü diğer patrikhaneler ile özellikle İstanbul Patrikhanesiyle yaşadığı sorunlar sebebiyle Rusya dışında oldukça sınırlıdır. Son olarak İstanbul Patrikhanesinin Ukrayna Patrikliğinin Rusya kilisesinden bağımsız olarak tanınmasıyla³⁹ Rusya dışındaki en yüksek sayıda takipçisinin bulunduğu ülkede dışlanan Rus patrikhanesi, Rus hükümetiyle açılan arası sebebiyle önemli ölçüde gücünü kaybetmeye başlamıştır.

1.5.4.4. Alexander Gorchakov Kamu Diplomasisi Fonu

2010 yılında Dimitri Medvedev başkanlığı döneminde başkanlık kararnamesiyle kurulan fon, Rus Kamu diplomasi çalışmalarını tek elde toplamayı ve diğer vakıf, kurum ve kuruluşlara destek ve tavsiye vermekle görevlendirmiştir. Bütçesi federal bütçe tarafından desteklenmekle beraber düzenlediği bağış etkinlikleri sayesinde de önemli bir gelire sahiptir.⁴⁰

³⁸ Bryanski, G, Russian patriarch calls Putin era "miracle of God", uk.reuters.com. 2012, online, <https://uk.reuters.com/article/uk-russia-putin-religion/russian-patriarch-calls-putin-era-miracle-of-god-idUKTRE81722Y20120208>, 7 Apr. 2019.

³⁹ RadioFreeEurope/RadioLiberty, Ecumenical Patriarchate Agrees To Recognize Independence Of Ukrainian Church, 2019, online, <https://www.rferl.org/a/constantinople-patriarchate-agrees-to-recognize-independence-of-ukrainian-orthodox-church/29538590.html>, 13 Mar. 2019.

⁴⁰ Gorchakovfund.ru, The Alexander Gorchakov Public Diplomacy Fund, w.date, online, <https://gorchakovfund.ru/en/about>, 10 May 2019.

Rusya dışındaki ülkelerde Rus yatırımlarına karşı olumlu tutum oluşturmaya çalışan kurum, bu amaçla kamuyla ilişkileri yürütmede diğer vakıf ve devlet kurumlarıyla birlikte çalışır. Özellikle eğitim alanında önemli konumlarda bulunan üst yönetimiyle Rusya'ya karşı olumlu tutum oluşturmak için kültürel değişim programları ve eğitim seminerlerini destekleyen kurum, birçok konuda Rus dış temsilciklerine fon tarafından destekli bilim adamlarıyla uzman görüşü desteğinde bulunur.

İKİNCİ BÖLÜM

KÜLTÜREL NODLAR VE RUSSKIY MİR

2.1. RUS KAMU DİPLOMASİSİ REFORMU

2007 yılında devlet başkanı Vladimir Putin'in çıkardığı kararnameyle kurulan Russkiy Mir vakfı ismini Rus Dünyası teriminden almaktadır.⁴¹ Vakfın kuruluş aşamasında Putin'in meclis konuşmasına göre vakfın amacı Rus Dünyasına hizmet etmektir.

Rus Dünyası terimi çarlık Rusya'sı zamanından beri kullanımda olsa da eski Pan-Slav veya Pan-Ortodoks anlayışın aksine artık Rusya ve Rusya dışında yaşayan Rusça konuşan insanların yaşadığı bölgelerin tamamını nitelemektedir.⁴² Sovyetler Birliğinin çöküşü ile kademeli olarak azalan Rusya dışındaki ülkelerdeki Rusça dil eğitiminden yola çıkarak, Meclis konuşmasında Vladimir Putin Rus Dünyasının tehlike altında olduğunu iddia etmiştir.⁴³

Sovyetler Birliğinin çöküşünden beri yapılan araştırmalarla Putin'in bu iddiasında gerçeklik payı olabileceği ortaya konulmuştur.⁴⁴ Önemli bir istisna olan Belarus⁴⁵ ve Rusya desteğiyle yeni bağımsızlığını ilan eden devletlerden ayrılıp bağımsızlığını ilan eden ve dünya genelinde sadece Rusya ve birbirleri tarafından tanınan devletleri (Transnistria, Güney Osetya, Luhansk ve Donetsk Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri, Abhazya)⁴⁶ bir kenara bırakırsak eski Sovyet

⁴¹ Russkiymir.ru. About. W.date, online <https://www.russkiymir.ru/en/fund/index.php>, 15 Apr. 2019.

⁴² Andis, K., Robert, O., Russian Public Relations Activities and Soft Power, 2019, online, 81, <https://www.research-collection.ethz.ch/bitstream/handle/20.500.11850/26212/eth-2215-01.pdf>, 23 May 2019.

⁴³ Laruelle, M., The "Russian World" : Russia's Soft Power and Geopolitical Imagination, 2015 online Washington: The Center on Global Interests, <http://globalinterests.org/wp-content/uploads/2015/05/FINAL-CGI-Russian-World-Marlene-Laruelle.pdf>, 4 Dec. 2018.

⁴⁴ Pavlenko, A., Russian in post-Soviet countries. Russian Linguistics, 2018 online, 32(1), pp.59-80. http://www.anetapavlenko.com/pdf/Russian_Linguistics_2008.pdf, 5 Feb. 2019.

⁴⁵ Shen, S., Why 'de-russification' in Belarus is infeasible, 2018, online, EJ Insight, <http://www.ejinsight.com/20180419-why-de-russification-in-belarus-is-infeasible>, Mar. 2019.

⁴⁶ euractiv.com, Post-Soviet 'frozen conflicts', 2016 online, <https://www.euractiv.com/section/armenia/linksdossier/post-soviet-frozen-conflicts>, 2018.

Cumhuriyetlerinde geniş kapsamlı ve kararlı *derussifikasyon* çalışmaları gözlenmiştir.^{47 48}

İlk etapta Rusçanın kullanımının azalmasına sebep olan bu çalışmalara örnek olarak, birçok yeni ülke Rusçayı resmi dil olarak kabul etmemiş ve yasal statü tanımamıştır. Bu sebeple kamu personeli olmak isteyen insanların otomatik olarak ülkenin yerel dilini bilmesi zorunlu kılınmıştır. Estonya ve Letonya bununla kalmamış ve yeni kurulan ülkelerinde vatandaşlık kazanmak için ön koşul olarak Letonca ev Estonca yeterlilik sınavlarından geçme zorunluluğu getirmiştir.⁴⁹ Bu şekilde bağımsızlık öncesi nüfusun önemli bir kısmının oy verme haklarını ellerinden alarak kısa vadede yapılan radikal reformlara karşı demokratik muhalefetin önüne en baştan geçmişlerdir.

Diğer bir önemli konu ise yeni bağımsızlığını kazanan devletlerde ortaya çıkan Rus azınlıklarının devlet yönetiminde ve ticarete olan konumlarını kaybetmeye başlamalarıdır. Bu değişim çeşitli şekillerde gözlenebilir. Moldova ve Kazakistan bağımsızlıklarını kazandıktan sonra ülkenin ana dili olarak Rusça konuşan kısmı aralıklarla Rusya'ya göç yoluyla azalmıştır.⁵⁰ Bunun yanında Rus azınlıkların genel nüfus artışı da özellikle yeni bağımsızlığını kazanan orta Asya ülkelerinde olmak üzere çoğunluğun nüfus artışına kıyasla çok daha yavaş kalmasıdır.

Özellikle Kazakistan örneği bu konuda çok çarpıcıdır. Bağımsızlığını kazanmasından önce yapılan son nüfus sayımında etnik Kazak nüfusu etnik Rus

⁴⁷ Taychibekoff, Y. Why Nazarbayev Nursultan are persecuting Russian from Kazakstan?, 2018, online, Medium, <https://medium.com/@taychibekoff/why-nazarbayev-nursultan-are-persecuting-russian-from-kazakstan-987d37f4f7e>, 18 Mar. 2019.

⁴⁸ Hyrych, I., Does Kyiv need further decolonization and derussification of urban intellectual space?, 2018, *Kyiv Historical Studies*, (2), pp.130-139.

⁴⁹ Green, S., Language of Lullabies: The Russification and De-Russification of the Baltic States. *Michigan Journal of International Law*, 1997, online, 19(1), <http://repository.law.umich.edu/mjil/vol19/iss1/4>.

⁵⁰ Toleukhanova, A., Kazakhstan: Russian Exodus Continues Unabated. 2016, online, Eurasianet, <https://eurasianet.org/kazakhstan-russian-exodus-continues-unabated>, 8 Mar. 2019.

nüfusundan daha az olan ülkede⁵¹ bu durum tersine dönmekle kalmamış, Kazak nüfus Rus nüfusun iki katına ulaşmıştır.

Bu durum yönetici sınıfında daha net olarak ortaya çıkmıştır. Kuruluşundaki ilk başbakanı etnik bir Ukraynalı olan ve uzun süreler, meclis başkanı ve önemli bakanlık pozisyonlarında etnik Rusların görev aldığı devletin 2019 yılındaki bakanlar kurulunda hiç Rus bulunmamaktadır.⁵² Diğer azınlıklar ise hükümette kendilerine gittikçe artan oranda yer bulabilmektedir. Örnek olarak ülkenin 2007 yılında atanan başbakanı Uygur'dur.⁵³ Tek başına ülkenin azınlıklara bakış açısı için kanıt oluşturmayacaksa bile bu gibi örnekler ülkedeki Rus göçünün de etkisiyle Rus varlığını ve Rusçayı ülkede diğer etnik kimlikler ve dillere nazaran daha az görünür kılmaktadır.

2.2. RUSSKIY MİR

Russkiy Mir vakfı 2007 yılında Vladimir Putin tarafından kararname ile oluşturulmuştur. Tamamıyla federal bütçeden karşılanan giderleriyle klasik anlamıyla bir kamu diplomasisi kurumudur. Kamu diplomasi araçlarından kültürel diplomasi üzerine yoğunlaşmıştır.

Gözlemciler kurumun yönetim ve işleyişinde Goethe Enstitüsü ve British Council gibi köklü kültürel diplomasi kurumlarını model aldığını belirtmişlerdir.⁵⁴ Ancak kurum batılı çağdaşlarıyla kıyaslanınca daha az özerkliğe sahiptir. Bu açıdan Yunus Emre Enstitüsü ve Konfüçyüs Enstitüsü kendisiyle daha yakın tarihlere

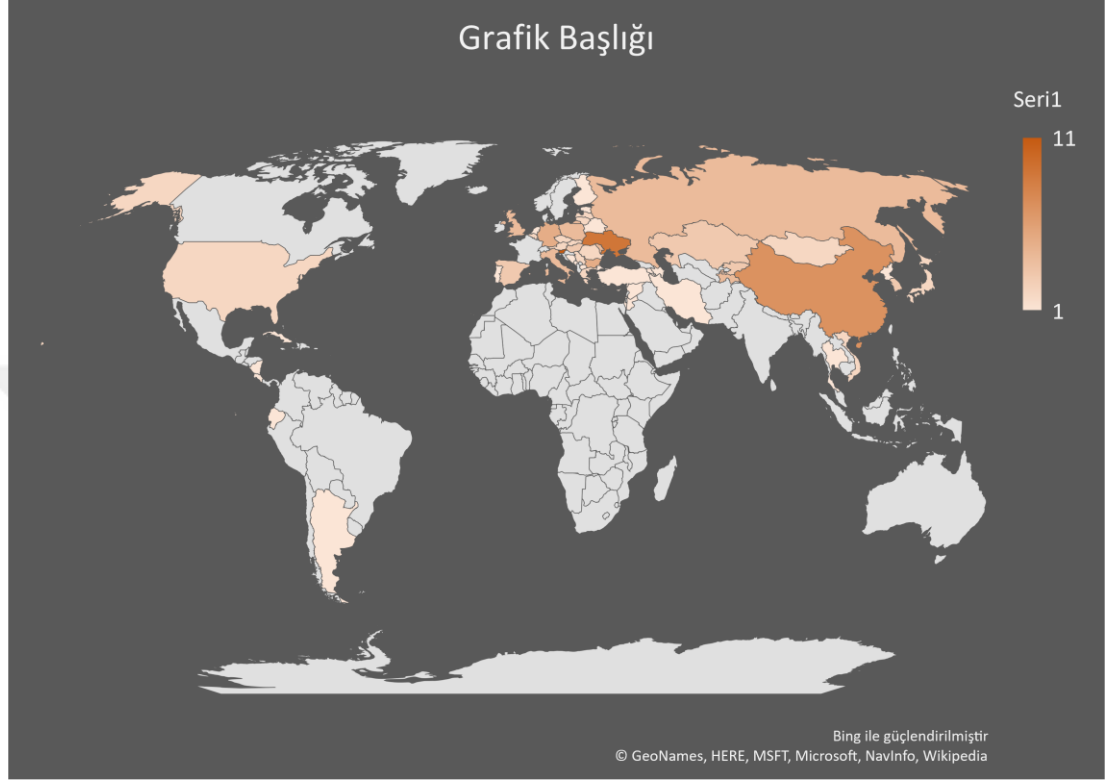
⁵¹ Esenova, S., The Outflow of Minorities from the Post-Soviet State: The Case of Kazakhstan, 1996, Nationalities Papers, 24(4), pp.691-707.

⁵² Goble, P., Nazarbayev's Departure Triggering New Russian Exodus From Kazakhstan, 2019 online, Realclearworld.com, https://www.realclearworld.com/articles/2019/04/11/nazarbayevs_departure_triggering_new_russian_exodus_from_kazakhstan_113003.html, 4 May 2019.

⁵³ RadioFreeEurope/RadioLiberty., Kazakh Lawmakers Rubber-Stamp New Prime Minister, 2007 online, <https://www.rferl.org/a/1073907.html>, 7 Jan. 2019.

⁵⁴ Dolinskiy, A., How Moscow understands soft power, 2013, online, russia-direct.org, <https://www.russia-direct.org/analysis/how-moscow-understands-soft-power>, 23 Apr. 2019.

kurulan kurumlarla daha net benzerlikler taşır. Russkiy Mir'in 53 ülkede 126 farklı şehirde merkezleri bulunmaktadır.

Şekil 2.1: Ruskiy Mir merkezlerinin Dünya genelindeki dağılımı.

2.3. CASTELL'İN KÜLTÜREL NODLAR TEORİSİ

Castell'in kültürel nodlar teorisi genel itibariyle bilgi toplumu ve mekanların sosyolojisi üzerinedir. Teoriyi kamu diplomasisi ve yumuşak güç konularını anlamak için uyarlamak ilk bakışta çok akla yatkın gelmese de Rusya'nın yumuşak güç hamlelerini anlamada Castell'in Kültürel Nodlar teorisi diğer alışagelmış teorilerden daha makul sonuçlar verebilir.

Realist Uluslararası İlişkiler teorisine göre devletler makul kararlar alırlar. Analizin ileriki saflarında göreceğimiz üzere Rusya'nın Russkiy Mir ile yumuşak güç yatırımı yaptığı ülkelerdeki toplumun bakış açısı Rusya'ya karşı olumlu değildir. Bu durumda yapılan yumuşak güç yatırımının geri dönüşü çok zayıf olacaktır. Öte yandan Rusya'ya karşı negatif tutum geliştirmiş toplumlarda tutum değişikliği sağlamak için yatırım yapıldığı da iddia edilebilir. Bunu da analizimiz de ele almak zorundayız.

Rusya'ya ve Russkiy Mir'e eleştirel yaklaşan birçok görüş bunu Rusya yönetiminin otoriter olması üzerinden yapmaktadır. Bu bakış açısına göre otoriter devlet yönetimleri iknadansa tehdit ve rüşvete daha yatkındır. Bu bakış açısı kısa vadeli olarak doğru çıkarımlar verebilir ancak uzun vadede daha üşüt kapalı amaçları gözden kaçırmaya sebep olur.⁵⁵

Rusya önceki bölümlerde açıklandığı gibi Sovyetler Birliğinin yıkılmasıyla ideolojik çekiciliğini kaybetmiştir. Bunun yerine eski çarlık mirasıyla doldurması da çok mümkün olmadığı için farklı yönelimler geliştirip özellikle Ortodoks kilisesi üzerinden Sovyet ideolojisi gibi küresel olmayan daha yerel ve kompakt yumuşak güç alanları tercih etmiştir. Bunun yanında daha geniş kültürel bağlamda Rusya'nın uzun sürede çok zor sahip olduğu merkezi konum popüler kültür karşısında kayda değer olmaktan uzaklaşmaktadır.

Russkiy Mir üzerinden kültürel nodlar oluşturmak, Rusya yönetiminin, Rus felsefesi ve edebiyatı ya da Rusya'nın emperyalist veya Sovyet mirası üzerinden yönetileceği anlamına gelmez. Bu kültürel nodlar daha farklı olarak tanımını kendi yaptığı Rus Dünyası kavramı ve Rusya'nın bu bölgedeki sorumluluk ve haklarını meşrulaştırma çabasına karşılık gelir. Bu durum Rusça ve Rus edebiyatının, en azından bu bağlamda, bir yol göstericiden çok bir etki aracı olması sonucunu doğurur.

Amerikan popüler kültürü, Hollywood, Amerikan sineması, Avrupa Birliği ve refah devleti, daha dar kapsamda Çin kültürü, İpek Yolu İnisiyatifiyle başlayan ve ivme kazanan Çin'in küresel hedefleri dolayısıyla Çin sanayisi ve teknolojisinin Dünya'da kazanmaya başladığı yer ile Rusya'nın mütevazı bütçesi ve imkanlarıyla konvansiyonel olarak Amerikan, Avrupalı veya Çin stratejilerini taklit ederek rekabet etmesi akla yatkın değildir.

Ancak Küresel ölçekte olmasa bile Rusya'nın Sovyet coğrafyası ve eski Doğu Bloku ülkeleri ve geniş bir Rus azınlığın var olduğu ülkelerde daha yerel şekilde bu

⁵⁵ Adomeit, H., Orysia Lutsevych: Agents of the Russian World: Proxy Groups in the Contested Neighbourhood, Research Paper 2016. SIRIUS - Zeitschrift für Strategische Analysen, online, 1(2), pp.207-207. <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/publications/research/2016-04-14-agents-russian-world-lutsevych.pdf>.

küresel fikir savaşına dahil olması mümkün olabilir. Bu durum Rusya'nın küresel bir alternatif oluşturmaya çalışmaktan çok kendi arka bahçesini korumak istemesi olarak yorumlanabilir.

Rusya yakın coğrafyasında hedeflerine ulaşmak için veya rakip olarak gördüğü devletlerin kısa vadeli hedeflerine ulaşmalarına engel olmak için küresel bir hegemon olabilecek kapasiteye kısa vadede sahip değildir. Bu sebeple bu hedeflere ulaşmada koz olarak bu coğrafyada var olan Rus azınlıklar ve Rusça konuşan insanlara ek olarak Rus Ortodoks Kilisesini kullanmayı seçmiştir. Herhangi bir sorun ya da pazarlıkta, bir şekilde Rus azınlık, Ortodoksların sorunları veya Rus kültür ve mirasının korunmasını gündemin üst sıralarına çıkarmayı başarmak Rusya'ya tartışmayı yönlendirebilmekte ve kamuoyunu (kendi ve uluslararası kamuoyunu) etkilemekte önemli avantaj sağlar.

2.3.1. Ağ Toplumu

Kavram ilk olarak Jan van Dijk tarafından 1991 yılında De Netwerkmatschappij (Ağ Toplumu) isimli kitabında kullanılmıştır.⁵⁶ Bağlantılı bir kavram olarak daha öncesinde The Wired Society (telle bağlanmış toplum James Martin tarafından The Information Age (Bilgi Çağı) isimli üçlemesinin giriş bölümünde kullanılmıştır. Anlamı, kitle iletişim araçlarıyla birbirine bağlanmış toplumdur.⁵⁷

Van Dijk'e göre Ağ toplumu sosyal ve medya ağları sayesinde birbirine bağlanan toplumun her katmanda temel toplumsal yapıyı oluşturmaktadır. Buna karşın kitle toplumunda ana belirleyici etken birbiriyle fiziksel olarak aynı ortamda bulunan topluluklardır. Kitle toplumunun aksine fiziksel olarak aynı yerde bulunmayı gerektirmeye ağ toplumunda bireysel, toplumsal ve kurumsal yerimizi ağ toplumundaki konumumuz belirler.

⁵⁶ Dijk, J., The network society. 2012 London: Sage Publications.

⁵⁷ Martin, J., The wired society. 1978, Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.

Sosyolog Berry Wellman Toronto üniversitesinde yaptığı çalışmalarda ağların ağları kavramını ortaya atıp açıklamıştır.⁵⁸ Buna göre bireyler toplumlar içinde net bir hiyerarşik yapıda bulunmazlar, içlerinde bulundukları ağlara bağlı olarak aynı bireylerle farklı ağlarda farklı konumlarda bulunabilirler. Buna göre bireysel ağlara sahip insanların ağlarını farklı kişilerle paylaşabilmeleri mümkün olsa da herkesin ağı kendine özgüdür. Bu durum ayrıca kurumları da olumlu olarak etkileyebilmekte ve kurumlara bağlı insanların ağları kurumların da genel ağının artmasını sağlayabilmektedir. Bu tip ikincil ağlar daha büyük bir ağ içinde ele alınabilirse de hiyerarşik bir ilişkiyi ortaya koyma şansını daha da azaltmaktadır.

Roxanne Hiltz ve Murray Turoff ise The Network Nation (Ağ Ulusu) isimli eserlerinde Wellman'ın fikirleri üzerine yoğunlaşarak bilgisayarla desteklenen iletişimin ağ toplumuna ulaşmada kolaylaştırıcı unsur olabileceğini 1978 yılında ortaya koymuşlardır: Turoff ve Hiltz ayrıca erken dönem bilgisayar bazlı iletişim sistemlerinden biri sayılan ve çevrimiçi konferanslara olanak sunan ve çevrimiçi ulaşılabilen ilan tahtası özelliği bulunan Electronic Information Exchange System'nin (Elektronik Bilgi Paylaşım Sistemi) öncüleri ve ilk kullanıcılarındandır.

Ağ Toplumu kavramını ilk ortaya attığında Castell'e göre ulusun müşterek kimliği diğer kimliklere karşı toplumun direncini de oluşturdu. Bu görüşünü sonradan eklemelerle geliştiren Castell, ağ toplumuna kültürel nodlarla bağlanmayan toplumların daha dışlayıcı ve gerici olduğu tezini savunmaya başlamıştır. Yani Castell toplumun kültürü diğer toplumlara ulaşmasına engel olmamalı aksine paylaşılmalı ancak bu şekilde gericilik ve tepkisellik sarmalından çıkabileceğini savunmuştur.

Castell'e göre ağ gücün politik temsilden, üretimin tüketimden, bilginin iletişimden ayrılmasını ağlar. Akımlar ve alanlar metaforunda açıkladığı şekilde akımların sabit alanlara ihtiyacı yoktur, alandan bağımsız olarak varlığını sürdürebilir. Aksine belli bir alana ihtiyacı olan kurumlar, kurumun mantığından bağımsız olarak, alana bağlı şekilde konumlanan toplumlar ağ toplumuna karşı direnç oluşturabilirler. Konuyla bağlantılı olarak ağ toplumuna dahil olarak alandan bağımsız olarak varlığını

⁵⁸ Halavais, A., Networked: The new social operating system. 2014 New Media & Society, 16(7), pp.1185-1187.

sürdürebilen, gelişip yayılan, son olarak etkisini arttıran popüler kültüre karşı tepkisel olarak toplumu örgütlemek isteyen alana ihtiyacı vardır. Bu açıdan bakılınca Rusya devletinin Russkiy Mir ofislerini açtığı ülkeler ve yoğunlaştığı bölgeleri analiz kısmında veriye dayalı olarak inceleyeceğiz.

2.4. DÜNYA KAMUOYUNDA RUSYA İMAJI

Çeşitli ülkelerin Rusya devletine karşı olan tutumları gündeme bağlı olarak ciddi oranlarda değişebilmektedir. Bunun en önemli sebebi Rusya'nın etki alanı olarak gördüğü yakın çevresi ve müttefikleri ile olan ilişkisinde sert güç kullanmaktan çekinmeyen tutumunda aranabilir.⁵⁹

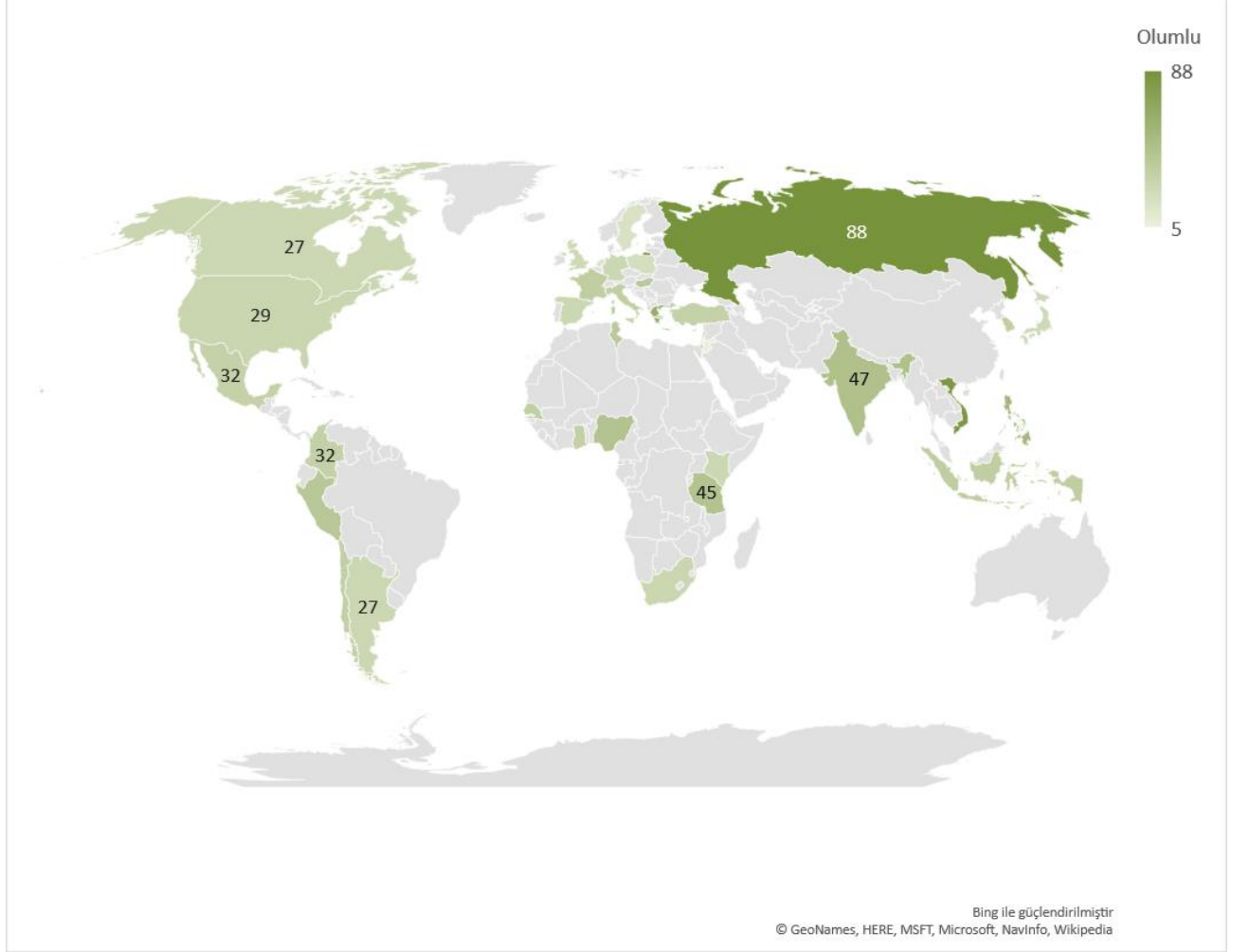
Dünyadaki belli başlı ülkelerin kamuoylarının Rusya devletine akış açısı üzerinden yapılacak incelemeler özellikle Rusya'nın öncelikli etki alanında bulunmayan yerlerdeki incelemeler her ne kadar kamuoylarının tutumundaki değişiklikler daha az çalkantılı olsa da Russkiy Mir'in kuruluşunda ortaya konan yakın çevre ile olan ilişkilerden ve Rusya'nın kısa vadedeki siyasi hedeflerinden bağımsız olacağı için konumuzla çok alakadar değillerdir.

Bu sebeple örneklem olarak eski Sovyet ülkelerinin kamuoyları üzerinde özellikle durulacaktır. Russkiy Mir'in resmî web sayfasından "Russkiy Mir Hakkında" (en) bölümündeki Rus halkı başlığı bu tercih konusunda açıklayıcı olacaktır. "...Russkiy Mir Rus diasporasını anavatanla kültürel sosyal programlar, öğrenci değişimleri ve yerleşme yardımlarıyla yeniden birbirine bağlar. Rus Dünyası sadece Rusya ve içinde yaşayan 143 milyondan insandan ibaret değildir, Rusya dışında yaşayan ve dünyanın en büyük diasporası olma özelliğini taşıyan insanlar da dahil olmak üzere dünya çapında Rusçayı çalışma alanı olarak seçmiş, Rusya ve zengin kültürel mirasının değerini bilen insanları da kapsar."⁶⁰

⁵⁹ HUSEYNOV, V., Soft power geopolitics: how does the diminishing utility of military power affect the Russia – West confrontation over the "Common Neighbourhood", 2016, EASTERN JOURNAL OF EUROPEAN STUDIES, 7(2).

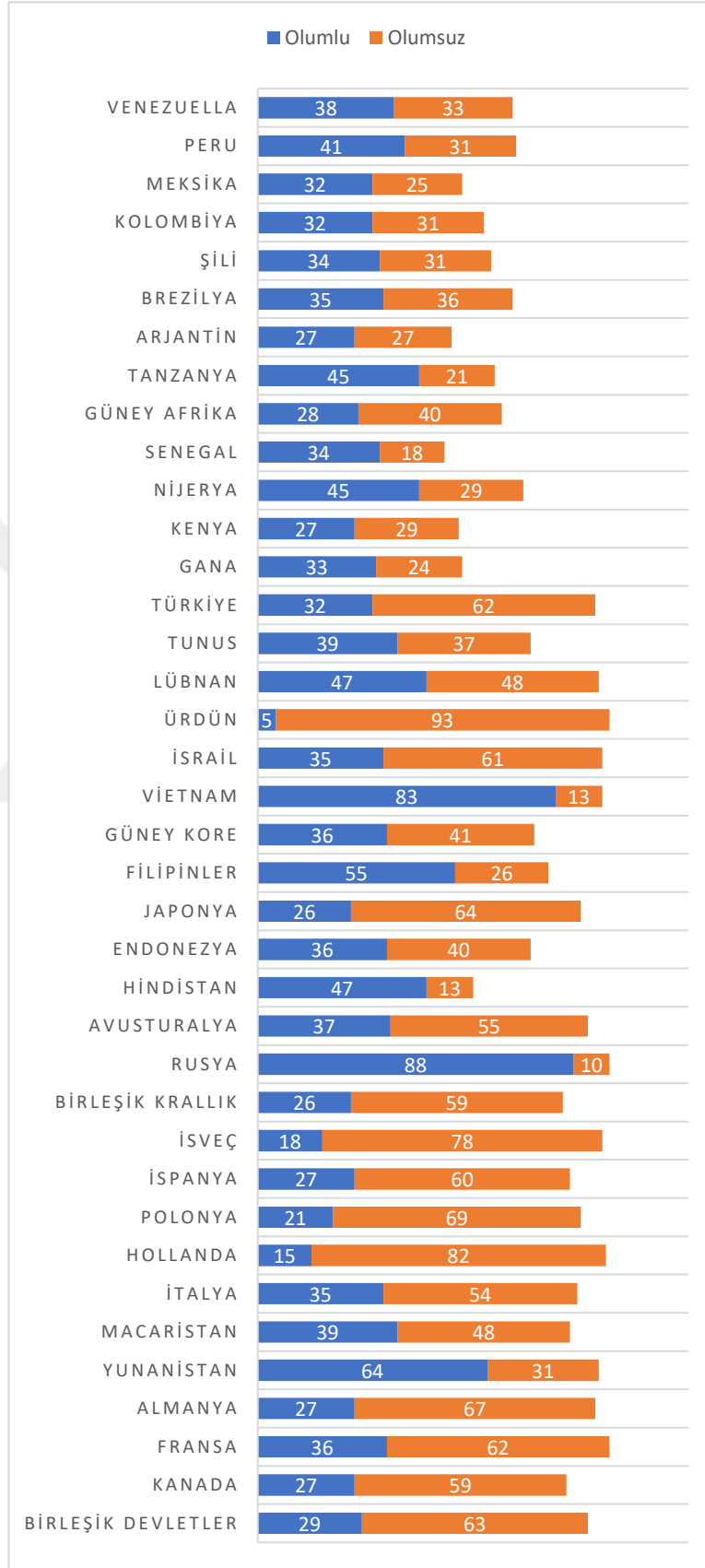
⁶⁰ Russkiymir.ru., ABOUT RUSSKIY MIR FOUNDATION, w.date, online, <https://russkiymir.ru/en/fund/index.php>, 7 Mar. 2019.

Rusya'nın Uluslararası kamuoyundaki imajını ölçmek için Pew araştırma şirketinin düzenli olarak yaptığı kamuoyun araştırmalarından yararlanılacaktır.⁶¹

Şekil 2.2: Dünya kamuoyunun Rusya'ya karşı olan tutumları.

⁶¹ Pew Research Center, *Spring 2017 Global Attitudes Survey*, 2018, Washington, D.C.: Pew Research Center.

Şekil 2.3: Çeşitli ülkelerde Rusya'ya karşı olan tutumlar.

2.4.1. Rus Dış Ticareti ve Rus Diasporası

Dünya Bankası verileri kullanılarak, araştırılan ülkelerde bulunan Rus göçmen nüfus ve ülkede çalışan Rusların anavatanlarına yaptıkları havaleler üzerinden kültürel nodlar teorisine uygun olarak Rusya'nın kendi diasporası üzerinden etki alanını arttırmasının sağlanması yapılacaktır.

Dünya bankası verilerine göre Rusya'nın ülke dışına verdiği göç Çin Halk Cumhuriyeti'nin ve Hindistan'ın dış göçüyle karşılaştırabilir. Buna karşılık iki ülkenin göçmenleri tarafından ülkeye havale yöntemiyle gönderilen para miktarı senelik olarak çok farklıdır. Çin ve Hindistan'ın çalışmak için yurtdışına giden vatandaşları her sene ülkelerine 60 milyar dolardan daha fazla para gönderirken bu sayı Rusya için senelik 8 milyar dolar civarındadır.

Rus dış ticaretinin yoğunlaştığı ülkeler de yine dünya bankası verilerinden yararlanılarak analizde sağlama yapmak için ortaya konacaktır. Analiz kısmında Rusya'nın ithalat ve ihracat verileri ele alınacak ve Rusya'nın dış ticaretinden ağırlıkları ortaya konacaktır.

2.5. METODOLOJİ

Rusya'nın evrensel bir ideoloji üzerinden dünya çapındaki hegemonya ya da daha mütevazı bir bakış açısıyla büyük devlet olma vasfı ve etkisini koruyabilmek için, bütçesiyle orantılı olarak diğer denk ya da kendini denk gördüğü devletler ile mücadele etmesi çok zordur. Önceki bölümlerde de incelediğimiz gibi yumuşak güç hamlelerini buna uygun olarak yapan Rusya zaten avantajlı konumda bulunduğu, ülkesinde yoğun bir Rus göçmen ya da Rus varlığı bulunduran ülkeler ile, Rusya'nın yoğun ticaret yaptığı ülkeler üzerine yoğunlaşmaktadır.

Ayrıca Rus gurbetçilerin, oran olarak olmasa bile sayı olarak Rusya'ya yakın gurbetçisi olan ülkelere kıyasla Rusya ekonomisine katkısı çok cüzi miktarlardadır. Rus gurbetçiler bulundukları ülkeye entegre olmakta ve yatırımlarını bu ülkelere yapmaktadırlar. Kültürel nodların eksikliği sebebiyle ülkesiyle bağlarını korumakta zorlanan Rus diasporasından daha iyi faydalanabilmek için Rusya'nın kültürel nodlar

teorisine uygun olarak Rusya dışındaki Rus kültürel varlığını arttırması ve bunu sürekli hale getirmesi gerekmektedir.

Rusya'nın politik manevra kabiliyetini arttırması için her seferinde sert güç kullanmak zorunda kalmaması için yumuşak güce ihtiyacı vardır. Bu sebeple Rusya'nın hem diasporasıyla ilişkilerini sıkılaştırması hem de hedef ülke kamuoyuyla kültürel köprüler kurarak hedef ülke politikalarını daha Rus yanlısı ya da en azından Rus karşıtı olmayan pozisyonlara çekebilmesi için hedef ülkede kültürel nodlara ihtiyacı vardır. Bu konudaki dataları Pew araştırma şirketinin yaptığı 2017 yılı anketlerine bakarak sağlayacağız.

Son olarak Russkiy Mir'in resmi internet sitesindeki Rus merkezleri ve ülkelere göre dağılımlarını veri olarak kabul edeceğiz. Bu konuda resmi internet sitesinin İngilizce⁶² ve Rusça⁶³ versiyonlarındaki farklılık nedeniyle *webarchive* verilerinden yararlanarak Rusça versiyonunun daha güncel olduğu sonucu çıkarabilir. Yine de bir hata olmaması için diğer dildeki versiyonlar da kontrol edilip doğrulatmak kaydıyla herhangi bir versiyonda daha çok olan veriler analiz bölümünde kullanılacaktır.

Daha önce bahsi geçen datalar 2017 yılında güncellenmiştir. Bu sebeple daha güncel dataya ulaşılabilir olsa bile ticaret ile ilgili olan ve kamuoyu araştırmalarını içeren dataların daha güncel versiyonlarına ulaşamadığı için bütün datalar 2017 yılına dair olacaktır.

Analiz bölümünde tüm bu datalar ortaya konarak Russkiy Mir Rus Merkezlerinin iddia edilen sebeplere uygun olarak, orantılı şekilde dünya çapında dağılıp dağılmadığı incelenecektir.

⁶² Russkiymir.ru., Catalogue. W.date, online, <https://www.russkiymir.ru/en/rucenter/catalogue.php>, 28 May 2019.

⁶³ Russkiymir.ru., *Catalog of Russian Centers CATALOG OF RUSSIAN CENTERS*. W.date, online, <https://russkiymir.ru/rucenter/catalogue.php>, 27 May 2019.

Çalışmanın amacı Rusya'nın kültürel diplomasi hamlelerinin klasik yumuşak güç tanımından bağımsız olarak ekonomik çıkar endeksli ve diaspora merkezli olarak yürütüldüğünün sorgulanmasıdır.

2.5.1. Hipotez

Rusya Federasyonu Russkiy Mir ve Rusya Merkezi inisiyatifler ile Kültürel nodlar teorisi üzerinden hareketle özellikle Rus diasporasının yoğun olarak yaşadığı ülkelere yoğunlaşarak, Yumuşak Gücünü arttırmak dışında öncelikle etki alanını, ticaret hacmini ve Rusya'ya yapılan direk finansal yatırımı arttırmayı amaçlamaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANALİZ

Analiz bölümünde Rus diasporasının en yoğun olarak yaşadığı eski Doğu Blok'una dahil olmayan 5 ülkeyi ele alacağız. Bu ülkeler Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Kanada, Fransa ve İsrail'dir. Bu ülkelerin her birinde en az beş yüz bin Rus kökenli insan yaşamaktadır.

3.1. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

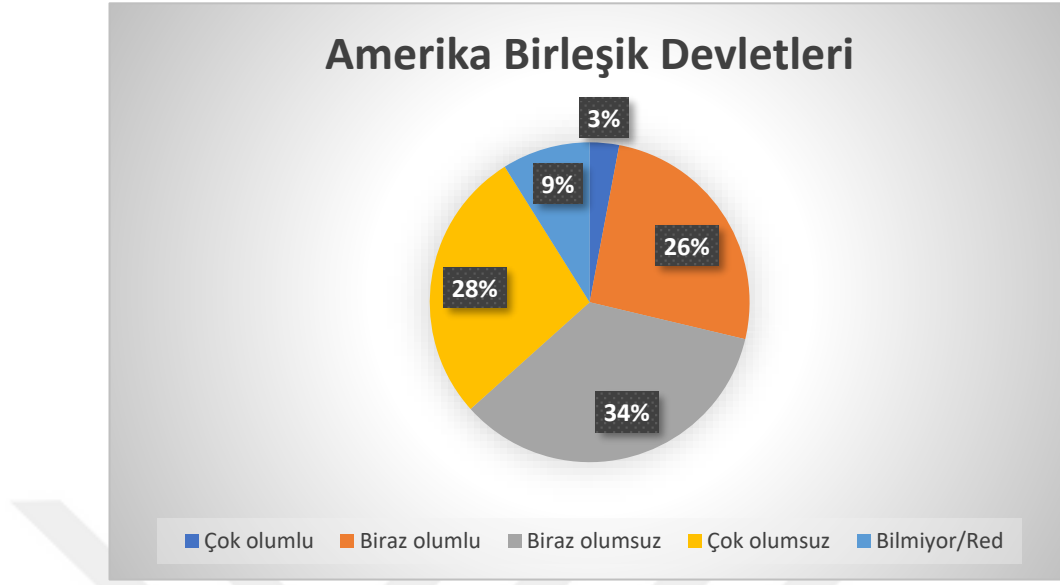
3 milyonun üstünde Rus diaspora varlığıyla Rusların en yoğun olarak yaşadığı 5 ülkeden biri olan Amerika Birleşik Devletleri Rusya ile son dönemde yoğunlaşan ekonomik yaptırımlar sebebiyle hacmi düşse de yoğun şekilde ticaret yapmaktadır. Bunun yanında Amerika Birleşik Devletlerinden Rusya'ya her sene direkt yatırım dışında yoğun ve tek taraflı bir nakit akışı gözlenmektedir. Rusya ekonomisi için büyük önem taşıyan bu döviz girdisi eski Sovyet ülkeleri dışında Rusya'ya doğru olan en büyük ikinci nakit akışıdır.

Ticaret hacmi: İhracat: 9,885 milyar dolar.

İthalat: 12,590 milyar dolar

Para havalesi: 352 milyon dolar.

Ülkede Rusya'ya karşı olumlu düşünce belirtenlerin yüzde 36 iken, buna karşılık çok olumlu düşünce belirtenler ise yalnızca yüzde 3 oranındadır. Olumsuz düşünce belirtenler ise sırasıyla olumsuz ve çok olumsuz olmak üzere yüzde 35 ve 28, toplamda yüzde 63 olarak ölçülmüştür.

Şekil 3.1: Amerika Birleşik Devletleri'nde Rusya'ya karşı olan tutum.

Rusya'nın Washington ve New York'ta 2 adet kültür merkezi bulunmaktadır.

3.2. ALMANYA

Almanya'da yaşayan Ruslar yaklaşık 1 milyon 213 bin kişidir. Demokratik Almanya (Doğu Almanya) eski Doğu Bloğu ülkelerinden biri olmakla beraber birleşik Almanya'nın nüfusunun büyük çoğunluğunu birleşmeden önceki ismiyle Federal Almanyalılar (Batı Almanya) oluşturmaktadır.

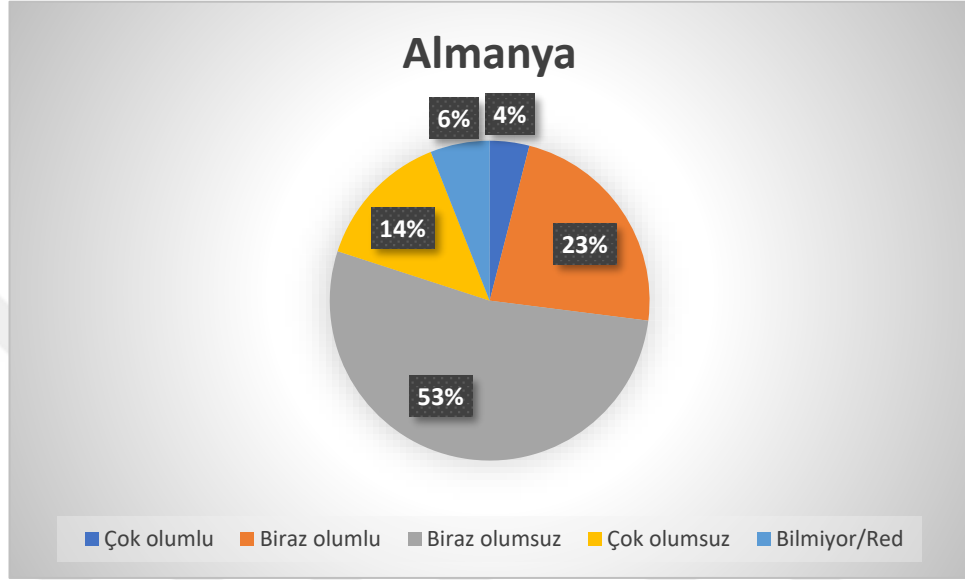
Almanya Rusya'nın en büyük ticari partnerlerinden biridir. Bu durum uygulanan ekonomik yaptırımlara rağmen devam etmektedir. Almanya Rusya'dan büyük miktarda hidrokarbon ithal ederken, Rusya'ya yüksek teknoloji ve makine ihraç etmektedir. Almanya'dan Rusya'ya yapılan para transferi Eski Sovyet ülkeleri bir yana bırakılırsa birinci sırada olmakla beraber tüm ülkeler hesaba katılınca üçüncü sıradadır.

Ticaret hacmi: İhracat: 15,491 milyar dolar.

İthalat: 22,740 milyar dolar

Para havalesi: 781 milyon dolar.

Ülkede Rusya'ya karşı olumlu düşünce belirtenlerin yüzde 23 iken, buna karşılık çok olumlu düşünce belirtenler ise yalnızca yüzde 4 oranındadır. Olumsuz düşünce belirtenler ise sırasıyla olumsuz ve çok olumsuz olmak üzere yüzde 53 ve 14, toplamda yüzde 67 olarak ölçülmüştür.

Şekil 3.2: Almanya'da Rusya'ya karşı olan tutum.

Ülkede 5 adet Rusya merkezi bulunmaktadır. Bunlar Nuremberg, Dresden, Mainz, Hamburg ve Berlin'de konuşlanmıştır.

3.3. İSRAİL

Sovyetler Birliği döneminin dağılmasına yakın ve buna müteakip Almanya ve batı Bloğunun da desteklediği birçok göçmenlik programı ile İsrail kısa sürede en yoğun Rus nüfusun yaşadığı ülkelerden biri olmuştur. Bunun da ötesinde İsrail'in toplam nüfusuna oranla çok büyük bir orana sahip olan Rus nüfusu bu bağlamda Eski Sovyet ülkeleri dışında en büyük orana İsrail'de sahiptir.

Ülkede 938,500 Rus yaşamaktadır, buna rağmen iki ülke arasındaki ticaret hacmi oldukça mütevazı seviyelerdedir. İhracat ve ithalat oranları

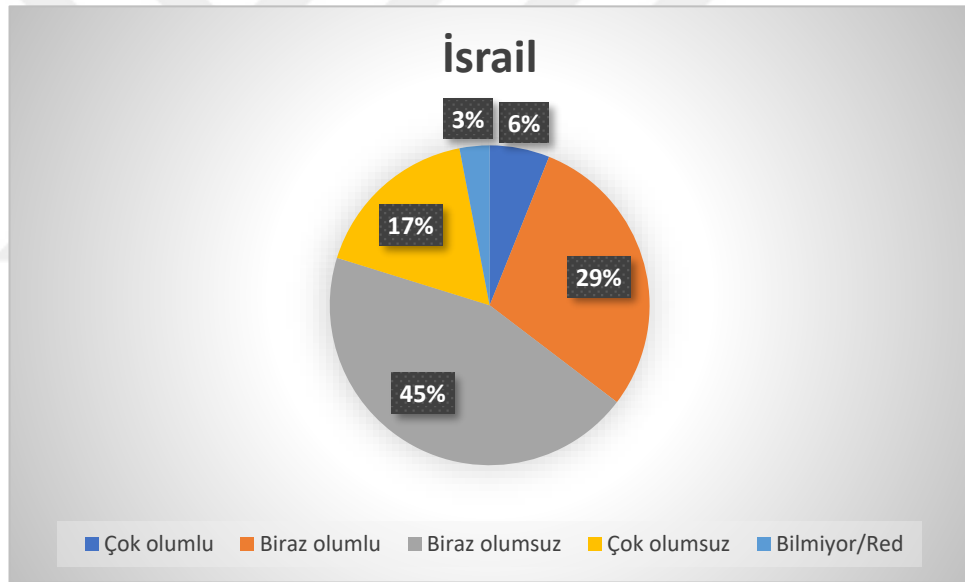
dünyanın geri kalanına kıyasla toplamda hiçbir dönemde yüzde bire yaklaşmamıştır.

Ticaret hacmi: İhracat: 1.668 milyon dolar.

İthalat: 800 milyon dolar

Para havalesi: 89 milyon dolar.

Ülkede Rusya'ya karşı olumlu düşünce belirtenlerin yüzde 29 iken, buna karşılık çok olumlu düşünce belirtenler ise yalnızca yüzde 6 oranındadır. Olumsuz düşünce belirtenler ise sırasıyla olumsuz ve çok olumsuz olmak üzere yüzde 44 ve 17, toplamda yüzde 61 olarak ölçülmüştür.

Şekil 3.3: İsrail'de Rusya'ya karşı olan tutum.

Ülkede Ra'nana kentinde 1 adet Rusya merkezi bulunmaktadır. Ra'nana kenti Rus diasporasının yoğun olarak yaşadığı kenttir.

3.4. KANADA

Ülkede 550 binin üzerinde Rus göçmen bulunmaktadır. Rusya ile toplam ticaret hacmi ele adığımız ülkeler arasında en düşük olan ülke Kanada'dır. İki

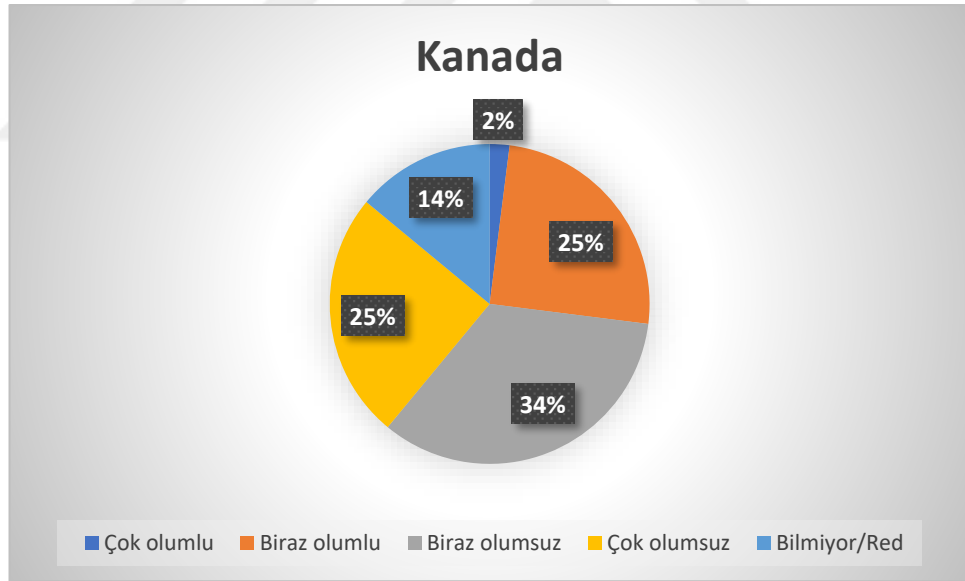
ülke arasındaki ticaret Amerika Birleşik Devletleri öncülüğünde uygulanmaya başlanan ekonomik yaptırımlar kapsamında büyük ölçüde azalmıştır. Kanada da Russkiy Mir ya da başka bir isimle Russkiy Mir'in katalogladığı bir Rusça veya Rusya merkezi bulunmamaktadır.

Ticaret hacmi: İhracat: 618 milyon dolar.

İthalat: 979 milyon dolar

Para havalesi: 59 milyon dolar.

Ülkede Rusya'ya karşı olumlu düşünce belirtenlerin yüzde 25 iken, buna karşılık çok olumlu düşünce belirtenler ise yalnızca yüzde 2 oranındadır. Olumsuz düşünce belirtenler ise sırasıyla olumsuz ve çok olumsuz olmak üzere yüzde 34 ve 25, toplamda yüzde 59 olarak ölçülmüştür.

Şekil 3.4: Kanada'daki Rusya'ya karşı olan tutum.

3.5. FRANSA

Fransa Rus iç savaşının başlangıcından itibaren en fazla Rus göçüne sahne olan ülkelerden biridir. Sovyetler Birliği'nin çöküşü ile Amerika Birleşik Devletleri'ne artan yoğun göç, Almanya'nın birleşmesi ve İsrail devletinin geniş kapsamlı göç programları başlatmasıyla yerini bu devletlere kaptırsa da eski Sovyet ülkeleri dışında

hala önemli bir Rus diasporasını barındıran ülkelerden biridir. Bununla beraber artık beşinci hatta altıncı nesil göçmen olan Rus diasporası ülkeyle yoğun şekilde entegre olmuştur. Ülkenin Rusya ile hatırı sayılır bir ticaret hacmi bulunmaktadır.

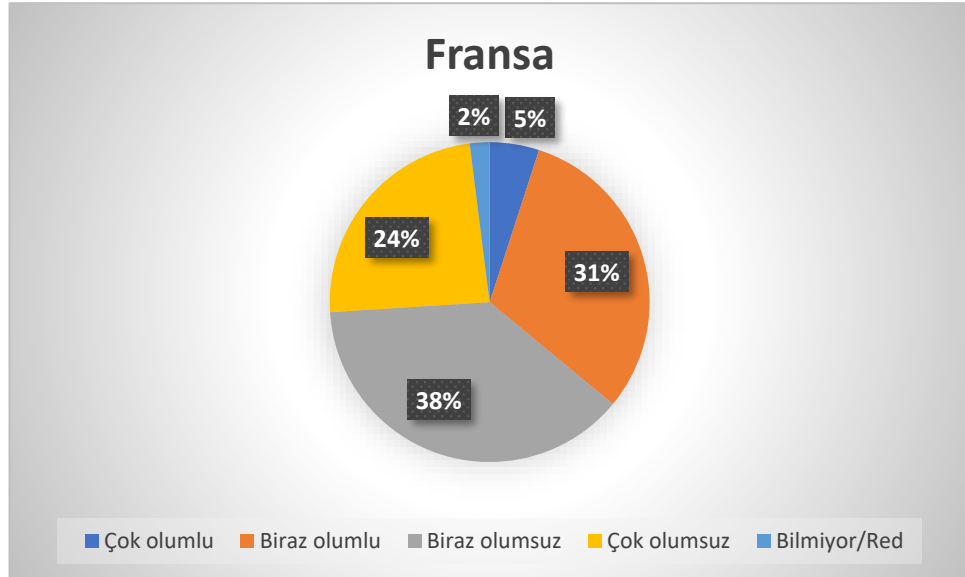
Fransa’da Russkiy Mir ya da başka bir isimle Russkiy Mir’in katalogladığı bir Rusça veya Rusya merkezi bulunmamaktadır. Buna rağmen Büyükelçilik ve konsoloslukların desteğiyle sık sık edebiyat ve sinema etkinlikleri düzenlenmektedir.

Ticaret hacmi: İhracat: 3,275 milyar dolar.

İthalat: 9,125 milyar dolar

Para havalesi: 37 milyon dolar.

Ülkede Rusya’ya karşı olumlu düşünce belirtenlerin yüzde 31 iken, buna karşılık çok olumlu düşünce belirtenler ise yalnızca yüzde 5 oranındadır. Olumsuz düşünce belirtenler ise sırasıyla olumsuz ve çok olumsuz olmak üzere yüzde 38 ve 24, toplamda yüzde 62 olarak ölçülmüştür.

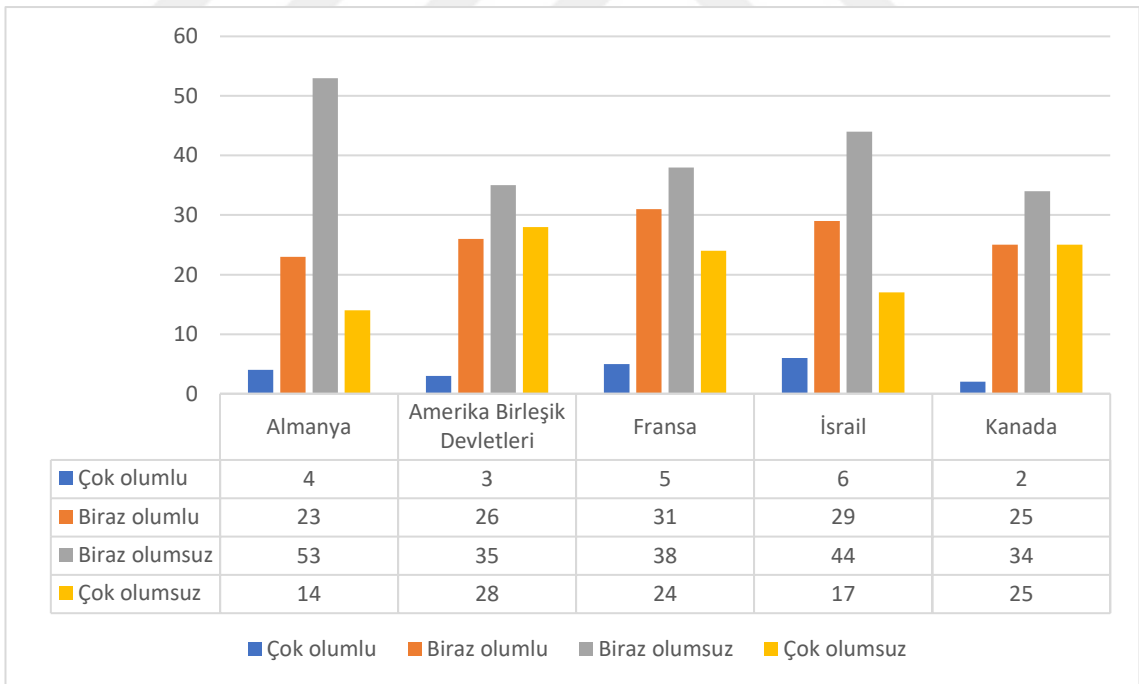

Şekil 3.5: Kanada'daki Rusya'ya karşı olan tutum.

3.6. GENEL ANALİZ

Seçilen 5 ülkenin kamuoyu da Rusya'ya karşı toplamda açık farkla olumsuz görüş bildirmiştir. Olumsuz ve çok olumsuz görüş bildirenlerin toplamı içerisinde seçilen ülkeler arasında Rusya'ya karşı en az olumsuz bildiren Kanada (%59) Rusya'nın Rus merkezi açmadığı ülkelere biridir.

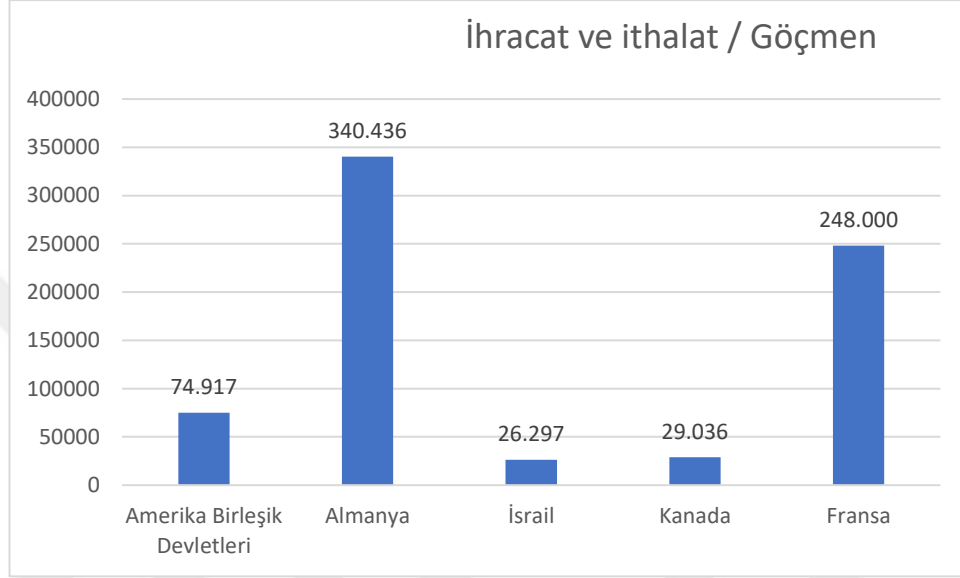
İsrail devletinde de havale miktarları her ne kadar Kanada ve Fransa'dan yüksek olsa da düşük kabul edilebilir. Ancak İsrail'deki göçmen nüfus henüz en fazla ikinci nesildir ve İsrail nüfusuna oranı çok yüksektir. İsrail'de bulunan Rus göçmenlerinin nüfusa oranı İsrail nüfus sayım sonuçları halka açık olmadığı için tam bilinmese de yüzde onun üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. Bu oran bağımsızlığı kazanan Sovyet Cumhuriyetleri dışındaki en yüksek orandır. Ayrıca coğrafi şartlar, ülkenin küçüklüğü ve nüfusun küçük bir alanda toplanması sebebiyle kültürel nodlar ile fiziki olarak ulaşmak örneğin Kanada'ya göre çok daha kolaydır.

Şekil 3.6: Beş ülkenin Rusya'ya karşı olan tutum karşılaştırması.

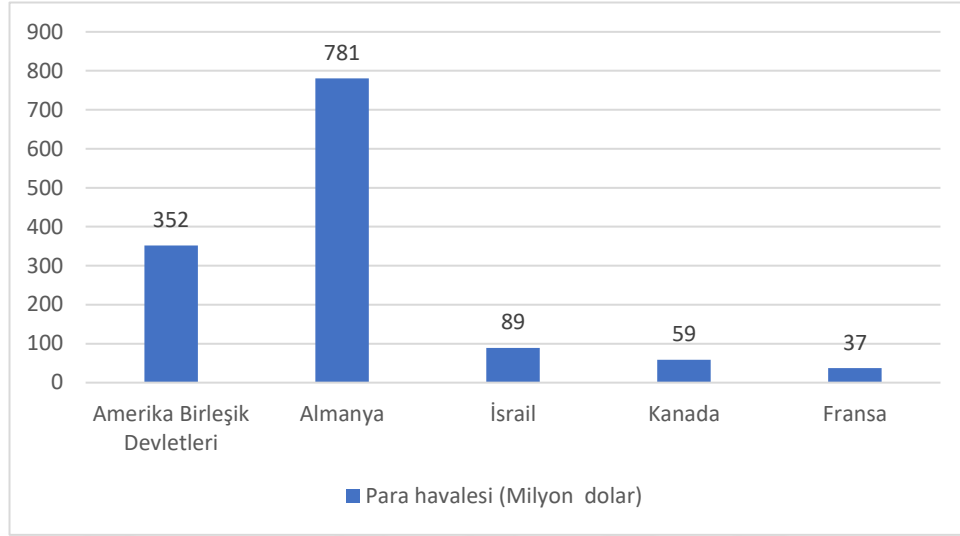
Ülke kamuoylarının Rusya'ya karşı olan olumsuz tutumları olumlu yönde değişim eğilimleri göstermemektedir. Rusya'nın yakın çevresiyle ilişkileri ve askeri müdahaleleriyle paralel olarak siyasi krizlere karşı kamuoyu

görüşleri kırılğan bir görüntü çizmektedir. Seçilen ülkelerdeki yoğun diaspora varlığı, ticari ilişkiler ve Rusya'nın kültürel diplomasi çalışmaları da göz önünde bulundurularak hiçbir ülkede Rusya'ya karşı olumsuz görüş bildirenlerin yüzde elli altına düşmemesi kayda değerdir.

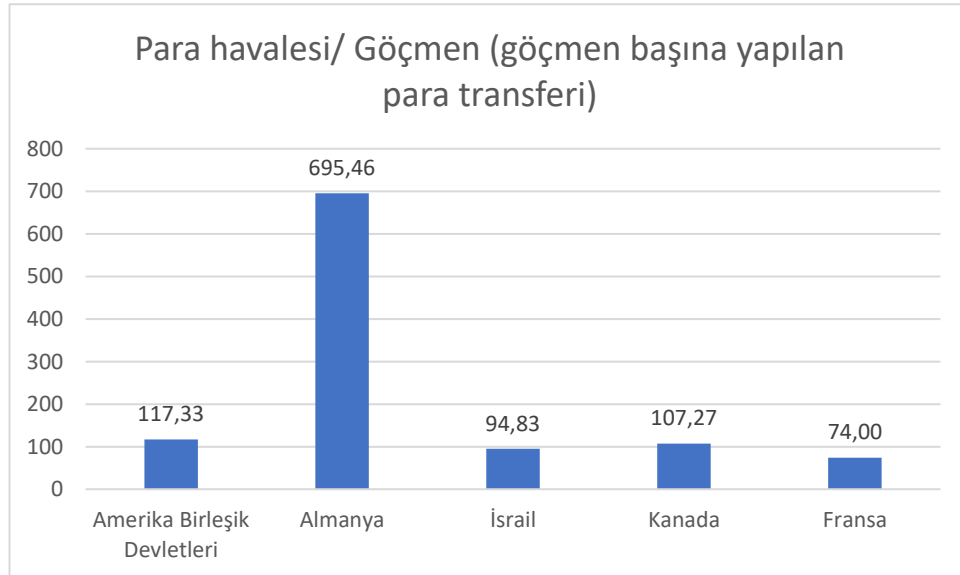
Şekil 3.7: Beş ülkenin Rus diasporası başına düşen toplam ihracat ve ithalat karşılaştırması.

Ülkelerin karşılıklı ticaretleri ve ülkede bulunan Rus diasporasını oranladığımızda ortaya anlamlı bir veri çıkmamıştır. Bununla beraber ülkelerin karşılıklı direk yatırımlarını da göz önünde bulundursak ülkelerin diasporalarının karşılıklı ticarete kayda değer bir fark yaratmadığı söylenebilir.

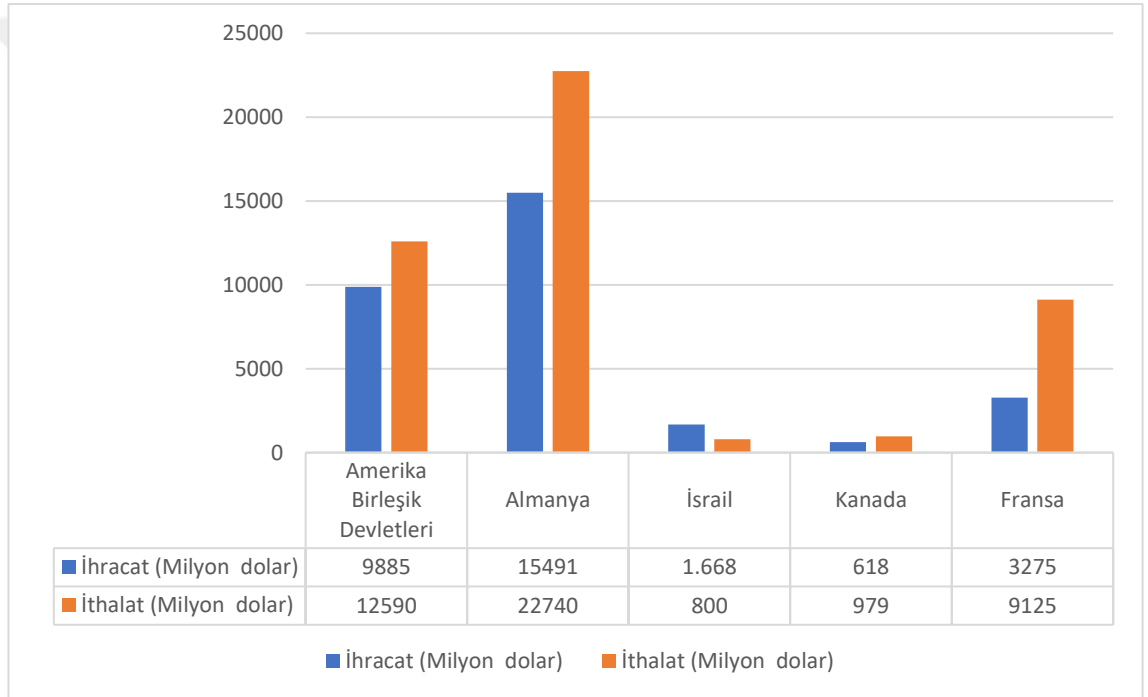
Şekil 3.8: Beş ülkenin yıllık banka havalesi.

Seçilen ülkeler arasında ülkede bulunan diasporanın Rusya'ya banka havalesi yoluyla para aktarma miktarlarında en düşük olan iki ülke olan Kanada ve Fransa ayrıca bu ülkeler arasında Rus merkezi olmayan iki ülkedir. Özellikle Fransa'da yaşayan Rus diasporası ülkeye henüz Rus çarlığı yeni yıkıldığında göç etmeye başladığı için son derece iyi uyum sağlamıştır. Kanada ve Rus diasporası hem dağınık hem de Rusya ile iletişimleri diğer ülkelere göre kısıtlıdır.

Şekil 3.9: Beş ülkenin kişi başına düşen banka havalesi.

Almanya’da yaşayan Rus diasporası ülkelerine havale yoluyla gönderdikleri paralar da hesaba katılırsa yurttaşlık politikasının en başarılı olduğu ülkelerden biridir. Eski Sovyet Cumhuriyetleri hesaba katılmazsa açık ara politikanın en başarılı olduğu göçmen topluluğudur. Ancak burada Almanya’nın birleşmesinden önce Demokratik Almanya’nın Varşova Paktı’na dahil olan bir Rus müttefiki olduğu da hesaba katılmalıdır. Rusya’nın Rus merkezlerinin yoğunluğuyla Almanya’yı ne kadar önemseydiği açıktır.

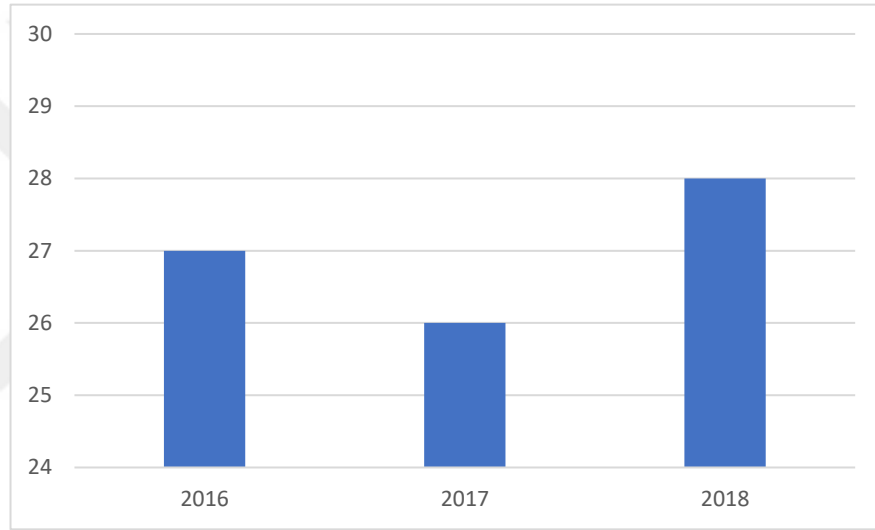

Şekil 3.10: Beş ülkenin ihracat ve ithalat verileri.

Ülkelerin Rusya ile olan ticaret miktarlarıyla ülkede bulunan Rusya merkezleri arasında net bir korelasyon bulunduğu görünmektedir. Bunun istisnası olan Fransa’da ise diaspora nüfusunun büyük kısmının entegre olmuş olması ve artık 8. Nesil olan göçmen nüfusun Rusça bilmemesi sebep olarak gösterilebilir. Buradan yola çıkarak Rusya merkezlerinin aslında Rusça öğretme amacından çok kültürel nod olarak Rusça konuşan nüfusun aynı yerde bir araya gelip ağ oluşturabileceği fiziksel bir mekan olma özelliği taşıdığı iddia edilebilir. Fransa örneğine dönersek ülkenin görece olarak üst sosyal katmanların da bulunan Rus diasporasına yönelik olarak

yüksek kültür organizasyonları Rus büyükelçiliğinin desteği olsun ya da olmasın düzenlenmektedir. Bu organizasyonlara örnek olarak, opera ve bale gösterileri ile edebiyat organizasyonları gösterilebilir.

Genel kabul gören ve en çok alıntılanan yumuşak güç endeksinde⁶⁴ Rusya 26. sıranın üstüne hiç çıkamamıştır. Ülkesinde düzenlenen Dünya kupasına rağmen yumuşak güç sıralamasında düşüş eğilimi göstermektedir. Kültürel diplomasi hamlelerine aktarılan maddi kaynağın düzenli olarak artmasına rağmen yumuşak güç endekslerinde yükseliş kaydedememiştir.

Şekil 3.11: Rusya'nın yumuşak güç indeksindeki yeri.

⁶⁴ Soft Power, Soft Power 30, 2018, online, <https://softpower30.com>, 27 May 2019.

SONUÇ

Yumuşak güç endekslerinin de ortaya koyduğu gibi Rusya üst sıralarda olmak bir yana ilk otuz içinde kendine zar zor yer bulabilen bir devlet konumundadır. Rusya'nın Rusya merkezlerini açtığı ülkeler de dikkate alınarak Rusya'nın amacının kültürel etkileşimi arttırmak ve yumuşak gücünü arttırmaktan çok, ekonomik çıkar elde etmek ve diasporasıyla bağlarını kuvvetlendirmektir.

Rusya Vladimir Putin önderliğinde ortaya koyduğu dar ve ulaşılabilir hedefler konusunda net ve dürüst davranmıştır. Kültürel diplomasi araçlarını kullanırken bile bunun rakip olarak gördüğü devletlerle rekabette farklı bir kulvar ve etki alanındaki devletlere karşı koz olarak elinde tutabileceği kullanışlı bir varlık olmaktan öte anlamlar yüklememiştir.

Rusya bu açıdan ağ toplumundan çok fiziksel olarak temas ve yakın ilişki kurmakta ulus bağı gibi batılı devletler açısından demode olmuş yöntemleri kullanmıştır. Rusya merkezlerini amaçları doğrultusunda kültürel nodlar olarak kullanarak diasporasına ulaşmaya çalışmış ve yurttaş ağları oluşturmaya çalışmıştır.

Otoriter devletler özelinde, kamu diplomasisine aktarılan kaynaklara rağmen klasik tanımıyla yumuşak güç elde edilememesinin sebebi, en başından bu devletlerin amacının karşılıklı bağımlılık, anlayış veya kültürel değiş tokuşlar yoluyla hoşgörü ortamı yaratmak değil daha basit maddi çıkarlar olabileceği ortaya konmuştur. Bu bağlamda bundan sonra yapılacak çalışmalara referans olarak otoriter kabul edilen devletlerin kültürel diplomasi hamlelerinde hedeflerine daha çok odaklanılıp buna uygun olarak araştırma yapılması daha sağlıklı olacaktır. Bu açıdan idealist liberal ön koşullar bir kenara bırakılarak daha realist tabanlı soğuk savaştan sonra popülaritesini kaybetmiş kavramlar yeniden bu araştırmalarda kullanılmaya başlanılabilir.

KAYNAKÇA

- Adomeit, H.: Orysia Lutsevych: Agents of the Russian World: Proxy Groups in the Contested Neighbourhood, Research Paper 2016. SIRIUS - Zeitschrift für Strategische Analysen, [online] 1(2), pp.207-207. <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/publications/research/2016-04-14-agents-russian-world-lutsevych.pdf>.
- Andis, K., Robert, O.: Russian Public Relations Activities and Soft Power, 2019, online, 81, <https://www.research-collection.ethz.ch/bitstream/handle/20.500.11850/26212/eth-2215-01.pdf>, 23 May 2019.
- Bigg, C.: World: Was Soviet Collapse Last Century's Worst Geopolitical Catastrophe?, 2005 rferl.org, <https://www.rferl.org/a/1058688.html>, 21 Apr. 2018.
- Bryanski, G.: Russian patriarch calls Putin era "miracle of God", uk.reuters.com. 2012, online, <https://uk.reuters.com/article/uk-russia-putin-religion/russian-patriarch-calls-putin-era-miracle-of-god-idUKTRE81722Y20120208>, 7 Apr. 2019.
- Carr, E. H.: **The Twenty Years' Crisis**, 2. Ed., London, MACMILLAN & CO. LTD, 1946.
- Copeland, Darly: Hard Power Vs. Soft Power. (Online) <http://pioneers.themarknews.com/articles/895-hard-power-vs-soft-power/#.VTLzu-mJh9A>, 12 April 2015
- Dijk, J.: The network society. 2012 London: Sage Publications.
- Dolinskiy, A.: How Moscow understands soft power, 2013, online, [russia-direct.org, https://www.russia-direct.org/analysis/how-moscow-understands-soft-power](https://www.russia-direct.org/analysis/how-moscow-understands-soft-power), 23 Apr. 2019.

- Duffey, Joseph: “How Globalization Became U.S. Public Diplomacy at the End of the Cold War”, **Handbook of Public Diplomacy**, Ed. by Snow, Nancy, Taylor, M. Philip, New York, Routledge, 2009, pp.325-333.
- Esenova, S.: The Outflow of Minorities from the Post-Soviet State: The Case of Kazakhstan. 1996 Nationalities Papers, 24(4), pp.691-707.
- euractiv.com: Post-Soviet ‘frozen conflicts’, 2016 online, <https://www.euractiv.com/section/armenia/linksdossier/post-soviet-frozen-conflicts>, 2018.
- Fuller, G.: Moscow and the Gulf War. Foreign Affairs, 1991, (online) <https://www.foreignaffairs.com/articles/russia-fsu/1991-06-01/moscow-and-gulf-war>, 19 May 2019.
- Garcevic, V.: NATO’s Intervention Changed Western-Russian Relations Forever, 2019, Balkan Insight, <https://balkaninsight.com/2019/03/22/natos-intervention-changed-western-russian-relations-forever>, 23 Apr. 2019.
- Goble, P.: Nazarbayev’s Departure Triggering New Russian Exodus From Kazakhstan, 2019 online, Realclearworld.com, https://www.realclearworld.com/articles/2019/04/11/nazarbayevs_departure_triggering_new_russian_exodus_from_kazakhstan_113003.html, 4 May 2019.
- Gorchakovfund.ru: The Alexander Gorchakov Public Diplomacy Fund, w.date, online, <https://gorchakovfund.ru/en/about>, 10 May 2019.
- Green, S.: Language of Lullabies: The Russification and De-Russification of the Baltic States. Michigan Journal of International Law, 1997, online, 19(1), <http://repository.law.umich.edu/mjil/vol19/iss1/4>.
- Halavais, A.: Networked: The new social operating system. 2014 New Media & Society, 16(7), pp.1185-1187.

- Hill, F.: Russia's Newly Found "Soft Power", brookings.edu, 2005, (online) <https://www.brookings.edu/articles/russias-newly-found-soft-power>, 20 May 2019.
- History.com Editors: Nixon and Khrushchev have a "kitchen debate", 2009, (online) <https://www.history.com/this-day-in-history/nixon-and-khrushchev-have-a-kitchen-debate>, 13 May 2019.
- HUSEYNOV, V.: Soft power geopolitics: how does the diminishing utility of military power affect the Russia –West confrontation over the "Common Neighbourhood", 2016, *EASTERN JOURNAL OF EUROPEAN STUDIES*, 7(2).
- Hyrych, I.: Does Kyiv need further decolonization and derusification of urban intellectual space?, 2018, *Kyiv Historical Studies*, (2), pp.130-139.
- J. Cull, Nicholas: "Public Diplomacy Before Gullion: The Evolution of a Phrase", **Handbook of Public Diplomacy**, Ed. by., Snow, Nancy, Taylor, M. Philip, New York, Routledge, 2009, pp.19-23.
- Klein, Joe: "Who's winning the fight for Iran's future?", **The New Yorker**, 12 Feb 2002.
- Klyueva, A.,
Mikhaylova, A.: Building the Russian World: Cultural Diplomacy of the Russian Language and Cultural Identity, 2017, *JOMEC Journal*, (11), pp.127–143.
- Laruelle, M.: The "Russian World" : Russia's Soft Power and Geopolitical Imagination, 2015 online Washington: The Center on Global Interests, http://globalinterests.org/wp-content/uploads/2015/05/FINAL-CGI_Russian-World_Marlene-Laruelle.pdf, 4 Dec. 2018.

- Martin, J.: The wired society. 1978, Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Nye, Joseph: "Propaganda Isn't the Way: Soft Power", **International Herald Tribune**, 10 Jan 2003.
- Nye, Joseph: **Soft Power**, New York, Public Affairs, 2004.
- Nye, Joseph: "The Misleading Metaphor of Decline", **Wall Street Journal**, 14 Feb 2011
- Pavlenko, A.: Russian in post-Soviet countries. Russian Linguistics, 2018 online, 32(1), pp.59-80. http://www.anetapavlenko.com/pdf/Russian_Linguistics_2008.pdf, 5 Feb. 2019.
- Pew Research Center: *Spring 2017 Global Attitudes Survey*, 2018, Washington, D.C.: Pew Research Center.
- Public Diplomacy Alumni Association: About U.S. Public Diplomacy, (Online) http://pdaa.publicdiplomacy.org/?page_id=6, 24 April 2019.
- R.S. Zaharna: "Mapping out a Spectrum of Public Diplomacy Initiatives: Information and Relational Communication Frameworks", **Handbook of Public Diplomacy**, Ed. by Snow, Nancy, Taylor, M. Philip, New York, Routledge, 2009, pp.86-100.
- RadioFreeEurope/RadioLiberty: Ecumenical Patriarchate Agrees To Recognize Independence Of Ukrainian Church, 2019, online, <https://www.rferl.org/a/constantinople-patriarchate-agrees-to-recognize-independence-of-ukrainian-orthodox-church/29538590.html>, 13 Mar. 2019.
- RadioFreeEurope/RadioLiberty: Kazakh Lawmakers Rubber-Stamp New Prime Minister, 2007 online, <https://www.rferl.org/a/1073907.html>, 7 Jan. 2019.

- Rodgers, J.: Understanding Russia Today: The Military And The Media, 2018, Forbes.com. 2018, online, <https://www.forbes.com/sites/jamesrodgerseurope/2018/09/15/understanding-russia-today-the-military-and-the-media/#698688ea4321>, 11 Feb. 2019.
- RT International: About RT. w.dsate, online <https://www.rt.com/about-us>, 9 May 2019.
- Rugh, A. William: **Engaging the Arabs and Islamic Worlds Through Public Diplomacy**, Washington, The Public Diplomacy Council, 2004.
- Ruskiymir.ru: ABOUT RUSSKIY MIR FOUNDATION, w.date, online, <https://ruskiymir.ru/en/fund/index.php>, 7 Mar. 2019.
- Ruskiymir.ru: Catalogue. W.date, online, <https://www.ruskiymir.ru/en/rucenter/catalogue.php>, 28 May 2019.
- Ruskiymir.ru: Ruskiymir.ru., Catalog of Russian Centers CATALOG OF RUSSIAN CENTERS. W.date, online, <https://ruskiymir.ru/rucenter/catalogue.php>, 27 May 2019.
- Ruskiymir.rui: About. W.date, online <https://www.ruskiymir.ru/en/fund/index.php>, 15 Apr. 2019.
- Sancar, G. Aslı: **Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler**, İstanbul, Beta.
- Shen, S.: Shen, S. and Shen, S., Why 'de-russification' in Belarus is infeasible, 2018, online, EJ Insight, <http://www.ejinsight.com/20180419-why-de-russification-in-belarus-is-infeasible>, Mar. 2019.

- Snow, Nancy: “Rethinking Public Diplomacy”, **Handbook of Public Diplomacy**, Ed. by., Snow, Nancy, Taylor, M. Philip, New York, Routledge, 2009, pp.3-11.
- Soft Power: Soft Power 30, 2018, online, <https://softpower30.com>, 27 May 2019.
- TASS.com: TASS.com, Putin confesses he would have liked to prevent USSR breakup if he could, 2018, <http://tass.com/politics/992609>, 25 May 2019.
- Taychibekoff, Y.: Why Nazarbayev Nursultan are persecuting Russian from Kazakstan?, 2018, online, Medium, <https://medium.com/@taychibekoff/why-nazarbayev-nursultan-are-persecuting-russian-from-kazakstan-987d37f4f7e>, 18 Mar. 2019.
- Taylor, A.: Putin says he wishes the Soviet Union had not collapsed. Many Russians agree, 2018, [washingtonpost.com, https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2018/03/03/putin-says-he-wishes-he-could-change-the-collapse-of-the-soviet-union-many-russians-agree/?noredirect=on&utm_term=.58f5b5711bf0](https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2018/03/03/putin-says-he-wishes-he-could-change-the-collapse-of-the-soviet-union-many-russians-agree/?noredirect=on&utm_term=.58f5b5711bf0), 21 May 2019.
- Terry, J.: “*Russian World:*” *Russia’s Cultural Diplomacy Programs in Europe*, 2018, University of Texas at Austin.
- The Editors of Encyclopaedia Britannica: “Hungarian Revolution”, Encyclopædia Britannica, 22.Apr.2018, (Online) <https://www.britannica.com/event/Hungarian-Revolution-1956>, 13 May 2019.
- Toleukhanova, A.: Kazakhstan: Russian Exodus Continues Unabated. 2016, online, Eurasianet, <https://eurasianet.org/kazakhstan-russian-exodus-continues-unabated>, 8 Mar. 2019.
- Tr.sputniknews.com: Hakkımızda, w.date, online, <https://tr.sputniknews.com/docs/about/hakkimizda.html>, 29 Apr. 2019.

Védrine, Hubert,
Moïsi, Dominique:

France In An Age Of Globalization, Washington, D.C.,
Brookings Institution Press, 2001.

Waller, J. Micheal:

“The American Way of Propaganda: Lessons from the
Founding Fathers”, **Strategic Influence Public
Diplomacy, Counterpropaganda, and Political
Warfare**. Ed. by J. Michael Waller, Washington, The
Institute of World Politics Press, 2008, p.27.

Wolf, Charles Jr.,
Rosen, Brian:

**Public Diplomacy How to Think About and Improve
It**, Santa Monica, RAND Corp.

Yunus Emre
Enstitüsü:

Kültür Merkezlerimiz, (online)
[https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-
enstitusu](https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu), 4 May 2019.

Terry, J.:

Bryanski, G.:
RadioFreeEurope/
RadioLiberty:
Gorchakovfund.ru:
Russkiymir.rui:

Shen, S.:
euractiv.com:
Taychibekoff, Y.:
Hyrych, I.:
Green, S.:
Toleukhanova, A.:
Esenova, S.:
Goble, P.:
RadioFreeEurope/Rad
ioLiberty:

EKLER

EK 1: Dünya Kamuoyunun Ükelere Göre Rusya'ya Karşı Tutumlarını Gösteren Anketin Verileri

		Q12e. Please tell me if you have a very favorable, somewhat favorable, somewhat unfavorable or very unfavorable opinion of _____ , e. Russia					
		Very favorable	Somewhat favorable	Somewhat unfavorable	Very unfavorable	DK/Refused	Total
United States	Spring, 2017	3	26	35	28	9	100
Canada	Spring, 2017	2	25	34	25	14	100
France	Spring, 2017	5	31	38	24	2	100
Germany	Spring, 2017	4	23	53	14	6	100
Greece	Spring, 2017	14	50	23	8	5	100
Hungary	Spring, 2017	3	36	38	10	13	100
Italy	Spring, 2017	5	30	39	15	11	100
Netherlands	Spring, 2017	2	13	41	41	4	100
Poland	Spring, 2017	2	19	44	25	10	100
Spain	Spring, 2017	8	19	35	25	14	100
Sweden	Spring, 2017	2	16	49	29	4	100
United Kingdom	Spring, 2017	4	22	35	24	15	100
Russia	Spring, 2017	42	46	8	2	2	100
Australia	Spring, 2017	5	32	37	18	7	100
India	Spring, 2017	22	25	8	5	40	100
Indonesia	Spring, 2017	4	32	32	8	24	100
Japan	Spring, 2017	1	25	46	18	10	100
Philippines	Spring, 2017	11	44	17	9	19	100
South Korea	Spring, 2017	0	36	36	5	23	100
Vietnam	Spring, 2017	37	46	11	2	5	100
Israel	Spring, 2017	6	29	44	17	3	100
Jordan	Spring, 2017	1	4	35	58	2	100
Lebanon	Spring, 2017	20	27	23	25	5	100
Tunisia	Spring, 2017	17	22	11	26	24	100
Turkey	Spring, 2017	6	26	25	37	6	100
Ghana	Spring, 2017	16	17	7	17	43	100

Kenya	Spring, 2017	9	18	14	15	44	100
Nigeria	Spring, 2017	21	24	14	15	27	100
Senegal	Spring, 2017	5	29	11	7	48	100
South Africa	Spring, 2017	10	18	14	26	32	100
Tanzania	Spring, 2017	15	30	11	10	34	100
Argentina	Spring, 2017	7	20	15	12	46	100
Brazil	Spring, 2017	4	31	31	5	29	100
Chile	Spring, 2017	8	26	17	14	34	100
Colombia	Spring, 2017	7	25	17	14	37	100
Mexico	Spring, 2017	6	26	13	12	43	100
Peru	Spring, 2017	9	32	17	14	28	100
Venezuela	Spring, 2017	11	27	14	19	30	100

Pew Research Center, *Spring 2017 Global Attitudes Survey*, 2018, Washington, D.C.: Pew Research Center.